

Suvestinė redakcija nuo 2002-07-20 iki 2002-12-31

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2001, Nr. [110-4010](#), i. k. 1012020ISAK00000380

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŪKIO MINISTRO

Į S A K Y M A S

**DĖL TEISĖS AKTŲ, BŪTINŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS
ĮSTATYMUI ĮGYVENDINTI, PATVIRTINIMO**

2001 m. gruodžio 18 d. Nr. 380
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymu (Žin., 2000, Nr. [66-1984](#)) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugpjūčio 24 d. nutarimo Nr. 1031 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymą“ (Žin., 2001, Nr. [74-2601](#)) 1.2 bei 1.3 punktais:

1. T v i r t i n u pridedamus:
 - 1.1. Prekybos elektros energija taisyklės;
 - 1.2. Leidimų veikloms elektros energetikos sektoriuje išdavimo taisyklės;
 - 1.3. Aprūpinimo elektros energija nutraukimo, siekiant užtikrinti visuomenės interesus, detalias sąlygas ir su tuo susijusių nuostolių apskaičiavimo ir atlyginimo tvarką;
 - 1.4. Įpareigojimų teikti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas davimo taisyklės;
 - 1.5. Energetikos įrenginių avarijų ir sutrikimų tyrimo ir apskaitos nuostatus.
2. Šis įsakymas įsigalioja nuo 2002 m. sausio 1 dienos.

ŪKIO MINISTRAS

PETRAS ČĖSNA

PREKYBOS ELEKTROS ENERGIJA TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Prekybos elektros energija taisyklės (toliau – taisyklės) parengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos elektros energetikos, Energetikos bei specialios paskirties akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ reorganizavimo įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintu viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašu ir šių paslaugų realizavimo tvarka, nustatyta Ūkio ministerijos patvirtintomis Įpareigojimų teikti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas davimo taisyklėmis.

2. Registruoti elektros energijos rinkos dalyviai – įmonės, turinčios Elektros energetikos įstatymu nustatytą rinkos operatoriaus, perdavimo tinklų operatoriaus, visuomeninio ir nepriklausomo tiekėjo licenciją ar leidimus gaminti, importuoti ir eksportuoti elektros energiją ir šiose taisyklėse nustatyta tvarka registruotos elektros energijos rinkos (toliau – elektros rinka) dalyvėmis (toliau – registruoti rinkos dalyviai). Visi registruoti rinkos dalyviai privalo vadovautis šiomis taisyklėmis.

3. Veikiantys elektros rinkos dalyviai – registruoti rinkos dalyviai, turintys veikiančias elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartis ir mokėjimų už perkamą elektros energiją užtikrinimo garantijas, registruojami veikiančiais elektros rinkos dalyviais (toliau – veikiantis rinkos dalyvis). Visi veikiantys rinkos dalyviai privalo vadovautis šiomis taisyklėmis.

4. Šiose taisyklėse vartojamos sąvokos:

elektros rinka – elektros rinkos dalyvių santykių visuma, sukurta prekiaujant elektros energija teisėtais bei lygiateisiais principais;

taisyklės – šis norminis aktas, reglamentuojantis elektros rinkos veiklos organizavimą, finansinius santykius tarp rinkos operatoriaus, perdavimo tinklų operatoriaus ir tiekimo licencijas turinčių įmonių bei leidimus gamybai turinčių įmonių. Taisyklės patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos ir privalomos visiems Elektros energetikos įstatyme nurodytų licencijų ar leidimų turėtojams bei laisviesiems vartotojams;

Elektros tinklų kodeksas – norminis aktas, reglamentuojantis technologinę elektros energetikos sektoriaus darbą, prisijungimo prie tinklo nuostatas, elektros energijos vartojimą ir numatantis saugų bei patikimą elektros energetikos sektoriaus darbą, patvirtintas Vyriausybės įgaliotos institucijos – Ūkio ministerijos ir privalomas visiems elektrą perduodantiems, paskirstantiems, tiekiantiems bei gaminantiems licencijų ir leidimų turėtojams, taip pat prie elektros tinklo prisijungusiems vartotojams;

rinkos operatorius – įgaliotas juridinis asmuo ar įgalioto juridinio asmens padalinys, turintis rinkos operatoriaus licenciją, išduotą pagal Elektros energetikos įstatyme nurodytus reikalavimus;

perdavimo tinklų operatorius – įmonė, turinti perdavimo tinklų operatoriaus licenciją;

prekybos laikotarpis – tiekimo ir vartojimo grafikui sudaryti ir balansavimo bei reguliavimo elektros energijos ar balansavimo paslaugų apimčiai nustatyti – vienos prekybos valandos, dienos ir savaitės laikotarpis, o atsiskaitymų tarp veikiančių elektros rinkos dalyviams apskaičiuoti – vieno prekybos mėnesio laikotarpis. Prekybos valanda, diena, mėnuo sutampa su kalendoriniais, prekybos savaitė prasideda nuo penktadienio 24 val. ir baigiasi kitą penktadienį 24 val.;

elektros energetikos sistema – Elektros tinklų kodekse apibūdintas ir perdavimo tinklų operatoriaus dispečerinio centro valdomas rajonas, susidedantis iš elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo sistemos ir vartotojų Lietuvos Respublikos teritorijoje;

komisija – Lietuvos Respublikos valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija;

tiekėjai – įmonės, turinčios laisvojo vartotojo statusą, importuojančios ar perkančios eksportui elektros energiją ir turinčios visuomeninio ar nepriklausomo tiekėjo licenciją bei rinkos operatoriaus registruotos kaip veikiantys elektros rinkos dalyviai;

gamintojai – leidimus gamybai turintys juridiniai ir fiziniai asmenys, rinkos operatoriaus registruoti kaip veikiantys elektros rinkos dalyviai;

prekybos apimtys skaičiavimo taisyklės – rinkos operatoriaus parengtos taisyklės, esančios šių taisyklių priedu, taikomos elektros energijos apimtys paskirstymui tarp veikiančių rinkos dalyvių apskaičiuoti ir su tuo susijusiems mokėjimo įsipareigojimams apskaičiuoti;

papildoma elektros energija – elektros energija, tiekėjų perkama iš rinkos operatoriaus arba rinkos operatoriaus organizuojamame aukcione. Ši elektros energija planuojama nupirkti tuo atveju, kai tiekėjo planuojamas suvartoti valandinis elektros energijos kiekis didesnis nei gamintojo galimybė (ar noras) patiekti šį kiekį pagal dvišalę sutartį;

balansavimo elektros energija – papildomai tiekėjo faktiškai suvartota elektros energija, viršijanti tiekėjui iš anksto patvirtintame tiekimo ir vartojimo grafike nurodytą dydį. Ši energija apskaitoma kas valandą, o jos kiekis lygus skirtumui tarp faktiškai suvartotos elektros energijos kiekio ir tiekėjui iš anksto patvirtintame tiekimo ir vartojimo grafike nurodyto elektros energijos kiekio. Ją tiekėjai perka iš rinkos operatoriaus. Šiai elektros energijos rūšiai priskiriama faktiškai gamintojo papildomai patiekta elektros energija, viršijanti perdavimo tinklų operatoriaus dispečerinio centro prekybos dienos metu nurodytą kiekį, ši elektros energija apskaitoma kas valandą ir jos kiekis lygus skirtumui tarp faktiškai patiektos elektros energijos kiekio ir perdavimo tinklo operatoriaus dispečerinio centro prekybos dienos metu nurodyto patiekti kiekio;

balansavimo paslauga – tiekėjui suteikiama paslauga, kai tiekėjas (jo abonentai) faktiškai suvartoja mažesnę elektros energijos kiekį nei elektros energijos kiekis, tiekėjui nurodytas iš anksto patvirtintame tiekimo ir vartojimo grafike. Šios paslaugos dydis nustatomas pagal tiekėjo iš anksto patvirtintame tiekimo ir vartojimo grafike nurodytos elektros energijos kiekio ir faktiškai suvartotos elektros energijos kiekio skirtumą. Ši paslauga tiekėjų perkama iš rinkos operatoriaus ir apskaitoma kiekvieną valandą. Šiai paslaugai priskiriama ir paslauga gamintojams, suteikiama, kai gamintojas faktiškai patiekia mažesnę elektros energijos kiekį nei perdavimo tinklų operatoriaus dispečerinio centro nurodytas tiekti kiekis. Šios paslaugos dydis nustatomas pagal perdavimo tinklų operatoriaus dispečerinio centro prekybos dienos metu nurodyto kiekio ir faktiškai patiekto elektros energijos kiekio skirtumą. Ši paslauga gamintojų perkama iš rinkos operatoriaus ir apskaitoma kiekvieną valandą;

reguliavimo elektros energija – gamintojų patiekta į tinklą elektros energija, kuri papildomai teikiama vykdant perdavimo tinklo operatoriaus dispečerinio centro nurodymą, duotą prekybos dienos metu. Ši elektros energija perkama perdavimo tinklų operatoriaus ir apskaitoma kiekvieną valandą;

reguliavimo paslauga – gamintojų teikiama paslauga perdavimo tinklų operatoriui, kai gamintojas perdavimo tinklų operatoriaus nurodymu mažina elektros energijos tiekimą, palyginus su perdavimo tinklų operatoriaus dispečerinio centro nurodytu lygiu. Suteikiamos paslaugos dydis nustatomas pagal tiekimo ir vartojimo grafike užfiksuoto tiekiamos elektros energijos kiekio ir prekybos dienos metu perdavimo tinklų operatoriaus nurodyto patiekti elektros energijos kiekio skirtumą kiekvieną valandą;

dvišalės sutartys – elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartys, sudaromos tarp gamintojų ir tiekėjų;

kontraktinė elektros energija – gamintojų patiekta į perdavimo tinklą ir tiekėjų (jų abonentų) pagal dvišalę sutartį faktiškai suvartota elektros energija, kuri apskaitoma kiekvieną valandą;

balanso rajonas – gamybos planavimo požiūriu tai kiekvienas tiekėjas savo abonentų suminio poreikio atžvilgiu, kartu su gamintojais, sudariusiais dvišalę sutartį su šiuo tiekėju, ir (ar) gamintojais, iš kurių elektros energiją šis tiekėjas numato pirkti aukcione, ir perdavimo tinklo operatoriumi. Gamintojai, iš kurių elektros energija perkama aukcione, ir/arba perdavimo tinklo operatorius ir (ar) rinkos operatoriaus užtikrina papildomos elektros energijos tiekimą šiam tiekėjui. Elektros rinkoje yra tiek balanso rajonų, kiek yra tiekėjų, turinčių galiojančias dvišalę sutartis ir (ar) perkančių elektros energiją rinkos operatoriaus organizuotame aukcione;

nacionalinio balanso rajonas – balanso rajonų visuma nacionaliniu mastu, jam atstovauja perdavimo tinklų operatorius, palaikantis ryšius su kitų šalių elektros energetikos sistemomis;

nacionalinis balansas – perdavimo tinklų operatoriaus sudaromas dokumentas (ar jo elektroninė versija), kuriame atvaizduojama visos elektros energetikos sistemos valandinis gamintojams planuojamos patiekti į tinklą elektros energijos kiekis, importuojamos elektros energijos kiekis; eksportuojamos elektros energijos kiekis; tiekiamos į perdavimo tinklą ar iš jo elektros energijos kiekis;

kontraktinis balansas – tiekėjų savarankiškai ar jų pageidavimu rinkos operatoriaus sudaromas kiekvienam balanso rajonui dokumentas (ar jo elektroninė versija), kuriame atvaizduojama gamintojų numatomos parduoti elektros energijos dalis, priskiriama konkrečiam tiekėjui pagal šio tiekėjo (jo abonentų) suvartojimo lygį kas valandą. Kontraktinis balansas sudaromas atskirai kiekvienam balanso rajonui, kiekvienam gamintojui ir pateikiamas kiekvienam tiekėjui (paskirstant pagal gamintojus) bei kiekvienam gamintojui (paskirstant pagal tiekėjus);

rinkos kontraktinis balansas – rinkos operatoriaus sudaromas dokumentas (ar jo elektroninė versija), atspindintis visų balanso rajonų kontraktinių balansų sumą, šį dokumentą rinkos operatorius privalo suderinti su perdavimo tinklų operatoriaus dispečeriniu centru;

tiekimo ir vartojimo grafikas – dokumentas (ar jo elektroninė versija), kuriame turi būti pateikta:

- tiekėjo (jo abonentų) elektros energijos suvartojimo lygis kas valandą ir šio tiekėjo naudai tiekiančių gamintojų ir (ar) aukcioną organizavusio rinkos operatoriaus elektros energijos tiekimo lygis kas valandą;

- gamintojų elektros energijos tiekimo lygis kas valandą, paskirstytas tarp šio gamintojo tiekėjų ir (ar) numatomas patiekti per aukcioną, ir (ar) numatomas patiekti perdavimo tinklo operatoriui.

II. TAISYKLIŲ TIKSLAI IR PASKIRTIS

5. Šių taisyklių tikslas – reglamentuoti veikiančių rinkos dalyvių tarpusavio santykius prekiaujant elektros energija Lietuvos Respublikos teritorijoje ir tokiu būdu sukurti prielaidas konkurencinės rinkos santykių plėtrai, siekiant įtvirtinti patikimus, teisėtus ir sąžiningus santykius tarp veikiančių rinkos dalyvių bei pritraukti reikalingų investicijų į elektros energetikos sektorių.

6. Taisyklėse nustatyta:

6.1. reglamentuoti elektros rinkos veiklos priežiūrą;

6.2. palaipsniui įdiegiant automatizuotą elektros energijos kiekio apskaitos sistemą, naudoti šios sistemos duomenis tarpusavio įsipareigojimams prekiaujant elektros energija nustatyti.

7. Pagrindiniai elektros rinkos principai yra šie:

7.1. teisėta konkurencija;

7.2. savarankiškumas;

7.3. patikimumas, sąžiningumas;

7.4. atsiskaitymų tarp elektros rinkos dalyvių užtikrinimas;

7.5. elektros rinkos dalyvių lygiateisiškumas.

8. Veikia tik viena elektros rinka, apimanti visą Lietuvos Respublikos teritoriją.

9. Elektros rinkos veiklos pradžia skelbiama įsigaliojus Elektros energetikos įstatymui, šioms taisyklėms bei visiems kitiems su elektros rinkos funkcionavimu susijusiems norminiams aktams ir esant rinkos operatoriaus registruotiems veikiantiems elektros rinkos dalyviams.

10. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, Elektros energetikos įstatymas bei poįstatyminiai aktai, Veiklos elektros energetikos sektoriuje licencijavimo taisyklės, Elektros energetikos sektoriaus veiklos leidimų taisyklės užtikrina, kad veikiantys elektros rinkos dalyviai laikysis šių taisyklių, elektros rinkos funkcionavimą užtikrinančių norminių dokumentų reikalavimų. Komisija privalo stebėti elektros rinkos darbą siekdama užtikrinti, kad būtų plėtojama elektros rinka, ir siekti konkurencija pagrįstų principų, apibrėžtų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme, įgyvendinimo.

11. Taisyklių galiojimo laikas nėra fiksuotas. Šių taisyklių galiojimą gali nutraukti Ūkio ministerija.

III. REGISTRUOTO RINKOS DALYVIO STATUSO SUTEIKIMAS

12. Registruoto rinkos dalyvio statusas užtikrina, kad dalyvis reguliariai (ne rečiau kaip kas ketvirtį) galės nusipirkti informacinį leidinį apie rinkos veiklą, atsiradusius naujus gamintojus, vartotojų suvartojimo lygius, informaciją (ne konfidencialią) apie veikiančius elektros rinkos dalyvius. Šio informacinio leidinio kaina turi padengti tokios informacijos parengimo, leidybos ir persiuntimo išlaidas.

13. Registruoto rinkos dalyvio statusas suteikiamas kiekvienam licenciją ir/ar leidimą atitinkamai Elektros energetikos įstatyme nustatytai veiklai turinčiam juridiniam asmeniui, parašiusiam laisvos formos prašymą rinkos operatoriaus vardu.

IV. VEIKIANČIO RINKOS DALYVIO STATUSO SUTEIKIMAS

14. Veikiančio elektros rinkos dalyvio statusas užtikrina, kad dalyviui suteikiama teisė prisijungti prie perdavimo tinklo operatoriaus duomenų bazės, neviršijant dalyvį liečiančios informacijos apimties, gauti atitinkamą informaciją iš rinkos operatoriaus ir perdavimo tinklų operatoriaus apie planuojamus bei faktinius vartojimo, tiekimo, tiekimo paskirstymo tarp atskirų gamintojų rezultatus. Rinkos operatoriaus paslauga susideda iš informacijos parengimo, duomenų apdorojimo, šiose taisyklėse ir jų prieduose nurodytų skaičiavimų atlikimo, tam skirtos programinės įrangos išlaikymo bei informacijos persiuntimo sąnaudų. Rinkos operatoriaus paslauga apmokama kainomis, neviršijančiomis šios veiklos licencijoje nurodyto dydžio.

15. Visi tiekimo licencijos turėtojai, leidimų eksportui ir importui turėtojai, ketinantys pradėti prekiauti elektros energija, privalo ne vėliau kaip prieš vieną kalendorinį mėnesį iki numatomos prekybos elektros energija pradžios būti užregistruoti pas rinkos operatorių kaip veikiančios elektros rinkos dalyviai. Tuo tikslu pretendentai į veikiančio elektros rinkos dalyvio statusą ne vėliau kaip prieš tris kalendorinius mėnesius iki numatomos prekybos elektros energija pradžios privalo pateikti paraišką rinkos operatoriui.

16. Paraiškoje rinkos operatoriui būtina pateikti:

16.1. licencijos ar leidimo atitinkamai veiklai notariškai patvirtintą kopiją;

16.2. nepriklausomo tiekėjo licencijos turėtojams – ketinimų protokolų originalus (arba notariškai patvirtintas jų kopijas), numatančius sudaryti elektros energijos pardavimo sutartį tarp šio tiekėjo ir kiekvieno laisvojo vartotojo, kuriuose turi būti pateikta:

16.2.1. numatomas pateikti elektros energijos kiekis per visą sutarties galiojimo laikotarpį, paskirstytas metais ir mėnesiais;

16.2.2. numatoma tiekimo pagal šią sutartį pradžia ir pabaiga;

16.2.3. kiekvieno laisvojo vartotojo apskaitos taškų sąrašas, apibūdinantis būsimos parduodamos elektros energijos pirkimo-pardavimo vietas;

16.2.4. laisvos formos pažyma iš visuomeninio tiekėjo, kurio teritorijoje yra laisvasis vartotojas – numatomas šio tiekėjo klientas. Pažymoje turi būti nurodyta, kad visuomeninis tiekėjas informuotas apie laisvojo vartotojo ketinimą pasirašyti elektros energijos pirkimo sutartį, taip pat patvirtinta, kad visuomeninis tiekėjas neturi finansinių pretenzijų laisvajam vartotojui už iki šiol patiektą elektros energiją;

16.3. nepriklausomiems tiekėjams – galimybę apmokėti rinkos operatoriui už iš jo ar jo organizuojamame aukcione perkamą elektros energiją užtikrinančius dokumentus;

16.4. leidimų importui turėtojams:

16.4.1. dokumentų originalus (arba notariškai patvirtintas jų kopijas), suteikiančius teisę importuoti elektros energiją;

16.4.2. dokumentus, nurodytus 16.2–16.3 punktuose;

16.5. leidimų eksportui turėtojams:

16.5.1. ketinimų protokolų originalus (arba notariškai patvirtintas jų kopijas), kuriuose būtų nurodyti laisvai pasirinkti gamintojai ir numatomas pateikti eksportui elektros energijos kiekis metams (paskirstytas mėnesiais);

16.5.2. dokumentus, nurodytus 16.3 punkte.

17. Rinkos operatorius privalo ne vėliau kaip per 10 kalendorinių dienų nuo paraiškos pateikimo dienos išnagrinėti pretendento į veikiančius elektros rinkos dalyvius pateiktą informaciją ir raštu pateikti pažymą pretendentui apie galimybę jį registruoti, kai bus sudarytos atitinkamos elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartys. Šiose rinkos operatoriaus parengtose pažymose privalo būti nurodyta:

17.1. įpareigojimo pretendentui dydis nupirkti viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą nustatytą elektros energijos kiekį, kuris paskirstomas proporcingai tarp tiekėjų atsižvelgiant į numatomą suvartoti elektros energijos kiekį (kas mėnesį);

17.2. sąrašą gamintojų, kurie nurodyti Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos ir nustatyti pagal Elektros energetikos įstatyme nurodytą viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą, bei galimą elektros energijos pirkimo apimtį ir komisijos nustatytas pirkimo iš tokių gamintojų kainas;

17.3. leistina maksimali ribinė elektros energijos pirkimo apimtys vertė (litais kas mėnesį), kuri nustatoma atsižvelgiant į numatomą prekybos apimtį (kWh kas mėnesį) bei pretendento numatomos turėti mokėjimo rinkos operatoriumi užtikrinimo garantijas ir numatomą eksporto apimtį;

17.4. leistinas maksimalus ribinis elektros energijos pirkimo sutarčių sudarymo laikotarpis maksimaliai ribiniai elektros energijos pirkimo apimtys vertei, kuris nustatomas atsižvelgiant į pretendento pateiktos informacijos apie turimų mokėjimo rinkos operatoriumi užtikrinimo garantijų galiojimo laikotarpį.

18. Tiekėjas – pretendentas į veikiančius elektros rinkos dalyvius ne vėliau kaip prieš keturiasdešimt kalendorinių dienų iki numatomos elektros energijos pirkimo pradžios privalo pateikti rinkos operatoriumi šiuos dokumentus:

18.1. elektros energijos pirkimo dvišalę sutartį su pretendentu laisvai pasirinktu gamintoju (ar jos notariškai patvirtintą kopiją), kurioje nustatytas perkamos elektros energijos kiekis kas mėnesį ir kas mėnesinė pinigine apyvarta pagal šią sutartį;

18.2. dokumentų originalus (ar jų notariškai patvirtintas kopijas), iš kurių nustatomi mokėjimų rinkos operatoriumi užtikrinimo garantijos (atitinkamo Lietuvos Respublikoje registruoto banko depozitas, akreditivas, banko garantijos sutartis ar kiti banko dokumentai);

18.3. tik nepriklausomiems tiekėjams – elektros energijos pardavimo laisviesiems vartotojams sutartys (ar jų notariškai patvirtintos kopijos), kuriose nustatyta:

18.3.1. laisvųjų vartotojų sąrašas; kiekvieno laisvojo vartotojo suvartotos elektros energijos kiekio apskaitos taškų sąrašas (t. y. pirkimo-pardavimo vieta), pažyma apie kiekvieno apskaitos taško galimybę automatizuotai perduoti rodmenis į pardavimo tinklo operatoriaus duomenų bazę;

18.3.2. parduodamos elektros energijos kiekis kas mėnesį pagal šias sutartis (sutarčių dalys ar jų priedai, kuriuose nustatomos parduodamos elektros energijos kainos, atsiskaitymo sąlygos, mokėjimų garantijos rinkos operatoriumi neteikiamos).

19. Rinkos operatorius, gavęs 18 punkte nurodytus dokumentus, ir jei šių dokumentų turinys atitinka licencijos tiekimui ar leidimo eksportui bei importui sąlygas, leistinos pinigines apyvartos sąlygas bei įpareigojimų vykdyti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas sąlygas, taip pat mokėjimų rinkos operatoriumi užtikrinimo sąlygas, privalo ne vėliau kaip per penkias darbo dienas užregistruoti nepriklausomo tiekėjo licencijos turėtoją ar leidimų eksportui bei importui turėtoją veikiančiu elektros rinkos dalyviu bei raštu apie tai pranešti pretendentui arba motyvuotai atsisakyti registruoti. Kartu rinkos operatorius parengia ir pateikia tiekėjui pasirašyti:

19.1. sutartį papildomai elektros energijai tarp pretendento ir rinkos operatoriaus, atstovaujančio aukcionui, joje numatoma pirkti papildomą elektros energiją trūkstantam pagal dvišalę sutartį su gamintoju elektros energijos kiekiui;

19.2. sutartį balansavimo elektros energijai ir balansavimo paslaugai;

19.3. sutartį viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą nustatytai elektros energijai pirkti.

20. Gamintojai, turintys elektros energijos pardavimo sutartis, automatiškai registruojami veikiančiais rinkos dalyviais ir prijungiami prie automatizuotos duomenų bazės.

21. Kiekvienas veikiantis elektros rinkos dalyvis registruojamas pas rinkos operatorių specialiaame žurnale, kuriame, be kita ko, rinkos operatorius pasirašo konfidencialumo įsipareigojimą dėl kainos, nustatytos dvišalėse sutartyse.

22. Rinkos operatorius privalo raštu informuoti komisiją apie kiekvieno veikiančio elektros rinkos dalyvio registracijos faktą.

V. SUTARTYS

23. Elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartys tarp veikiančių elektros rinkos dalyvių:

23.1. dvišalės sutartys sudaromos tarp tiekėjų ir gamintojų;

23.2. sutartis papildomai elektros energijai sudaroma tarp tiekėjų ir rinkos operatoriaus. Vadovaudamasis šia sutartimi rinkos operatorius, kaip aukcionui atstovaujantis juridinis asmuo, parduoda iš anksto planuojamą papildomą elektros energiją, viršijančią dvišalėse sutartyse nustatyto elektros energijos kiekį;

23.3. balansavimo elektros energijos sutartys sudaromos tarp tiekėjo ir rinkos operatoriaus. Pagal šią sutartį tiekėjas perka balansavimo elektros energiją bei balansavimo paslaugą. Analogiška sutartis sudaroma ir tarp gamintojų ir rinkos operatoriaus;

23.4. reguliavimo elektros energijos sutartys sudaromos tarp gamintojų ir perdavimo tinklo operatoriaus. Vadovaudamasis šia sutartimi perdavimo tinklo operatorius perka iš gamintojo reguliavimo elektros energiją ir reguliavimo paslaugą;

23.5. elektros energijos, įtrauktos į viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą, sutartys sudaromos tarp rinkos operatoriaus ir gamintojo elektros energijos kiekiui, įtrauktam į viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą, ir atitinkamai tarp rinkos operatoriaus ir tiekėjo, realizuojančio elektros energiją Lietuvoje.

24. Prekiauti elektros energija galima ir aukcione pagal rinkos operatoriaus parengtas ir Ūkio ministerijos patvirtintas aukciono taisykles.

VI. RINKOS OPERATORIUS

25. Remdamasis šiomis taisyklėmis, rinkos operatorius:

25.1. saugo ir registruoja visas dvišalių sutarčių, pasirašomų tarp veikiančių rinkos dalyvių kopijas bei elektros rinkos dalyviams duotų licencijų ir (ar) leidimų kopijas;

25.2. registruoja licencijų ir leidimų turėtojus registruotais ir veikiančiais rinkos dalyviais;

26.3. sudaro rinkos kontraktinį balansą vadovaudamasis kiekvieno balanso rajono kontraktiniame balanse nurodytomis sąlygomis;

26.4. parduoda tiekėjams balansavimo elektros energiją ir balansavimo paslaugą;

26.5. perka iš gamintojų balansavimo elektros energiją ir parduoda gamintojams balansavimo paslaugą;

26.6. organizuoja papildomos elektros energijos pirkimo-pardavimo aukcioną ir atstovauja šiam aukcionui;

26.7. atlieka patiektos ir/ar suvartotos elektros energijos paskirstymo skaičiavimus pagal Prekybos apimtys skaičiavimo taisyklėse nurodytą tvarką;

26.8. atliktų skaičiavimų pagrindu pateikia veikiantiems rinkos dalyviams pažymą apie tarpusavio įsipareigojimus per prekybos mėnesį;

26.9. šiose taisyklėse nurodyta tvarka pateikia tiekėjams sąskaitas už jų nupirktą elektros energiją, įtrauktą į viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą; pagal savo kompetenciją informuoja komisiją apie registruotų ir veikiančių rinkos dalyvių licencijų ir/ar leidimų reikalavimų pažeidimus;

26.10. analizuoja ir teikia komisijai pasiūlymus, susijusius su elektros rinkos darbo bei plėtos perspektyvomis; remdamasis galiojančiais įstatymais, siekia dokumentų, susijusių su elektros rinkos veikla, skaidrumo bei prieinamumo.

VII. PERDAVIMO TINKLŲ OPERATORIUS

27. Perdavimo tinklų operatorius:

27.1. atsakingas už elektros energetikos sistemos elektros energijos nacionalinio balanso kontrolę ir siekia, kad elektros energijos tiekimas atitiktų Elektros tinklų kodekso reikalavimus, o elektros energijos kokybė – taikomų standartų reikalavimus;

27.2. perka elektros energiją perdavimo tinklų technologinėms sąnaudoms kompensuoti;

27.3. perka iš gamintojų ar iš kitų šalių reguliavimo elektros energiją ir reguliavimo paslaugą bei perka iš kitų šalių balansavimo elektros energiją ir paslaugą;

27.4. parduoda rinkos operatoriui reguliavimo elektros energiją ir reguliavimo paslaugą bei iš kitų šalių nupirktą balansavimo elektros energiją ar balansavimo paslaugą;

27.5. bet kuriuo metu palaiko energetikos sistemos balansą tarp elektros energijos tiekimo ir vartojimo, atsižvelgdamas į technologines sąnaudas perduodant elektros energiją per balansavimo elektros energijos tiekimą ir/ar balansavimo paslaugos teikimą balanso rajonams, elektros energijos mainus su kitų šalių perdavimo tinklo operatoriais užtikrinant elektros energetikos sistemos darbo patikimumą;

27.6. pagal savo kompetenciją atsakingas už rinkos kontraktinio balanso, sudaryto rinkos operatoriaus, įvertinimą ir prielaidų jam įgyvendinti sudarymą arba motyvuotą neigiamą atsakymą dėl rinkos kontraktinio balanso patvirtinimo;

27.7. atsakingas už galutinio tiekimo ir vartojimo grafiko suderinimą ir patvirtinimą, vadovaudamasis elektros energetikos sistemos nacionalinio balanso užtikrinimo kriterijais, eksporto ir importo poreikiais bei elektros energijos srautų mainų tarp kaimyninių šalių galimybėmis, bendradarbiaudamas su rinkos operatoriumi ir veikiančiais rinkos dalyviais bei remdamasis mažiausios kainos principu;

27.8. kiek leidžia elektros energetikos sistemos patikimumo kriterijai – vykdo veikiančių rinkos dalyvių pagrįstus reikalavimus dėl elektros energijos gamybos, importo, eksporto apimties pakeitimo.

28. Veikiantys rinkos dalyviai privalo besąlygiškai vykdyti perdavimo tinklo operatoriaus dispečerinio centro nurodymus dėl suplanuotos elektros energijos gamybos ar vartojimo apimties ir sąlygų pakeitimo. Perdavimo tinklo operatoriaus nurodymo pagrįstumas gali būti užginčytas tik po nurodymo įvykdymo. Pagrįstais nurodymais laikomi nurodymai, reikalingi elektros energetikos sistemos balansui užtikrinti arba avariniam planui įgyvendinti.

29. Kiekvienos darbo dienos rytą, iki 10 val., perdavimo tinklo operatoriaus dispečerinis centras privalo pateikti rinkos operatoriui ataskaitą apie visus nurodymus, kurie buvo duoti veikiantiems rinkos dalyviams praėjusios prekybos dienos metu (arba kelių praėjusių prekybos dienų metu, jeigu tai buvo poilsio ar švenčių dienos).

VIII. RINKOS KONTRAKTINIO BALANSO SUDARYMAS PREKYBOS SAVAITEI

30. Kiekvienai prekybos savaitei paskirstant dienomis ir valandomis, remiantis dvišalėmis sutartimis, atsižvelgiant į aukciono rezultatus, importo ir eksporto planus, rinkos operatorius sudaro rinkos kontraktinį balansą ir pateikia jį perdavimo tinklų operatoriaus dispečeriniam centrui įgyvendinimui patikrinti bei patvirtinti. Rinkos kontraktinio balanso pagrindu, įvertindamas importo ir eksporto sutartis, perdavimo tinklų operatorius sudaro ir su kaimyninių šalių elektros energetikos sistemų operatoriais suderina nacionalinį balansą, užsako visų rūšių galios rezervus ir kitas papildomas paslaugas.

31. Rengdamas prekybos savaitės rinkos kontraktinį balansą, rinkos operatorius naudojami tam skirta programine įranga ir skaičiavimo metodika, aprašyta Prekybos apimties skaičiavimo taisyklėse.

32. Kontraktinio balanso sudarymo pagrindu priimamas elektros energijos kiekis, nustatytas konkrečiam kalendoriniam mėnesiui pagal dvišales sutartis tarp gamintojų ir tiekėjų bei sutartis tarp rinkos operatoriaus ir tiekėjų elektros energijai, įtrauktai į viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą.

33. Tiekėjai turi teisę, sutarę tarpusavyje ir su konkrečiais gamintojais bei iš anksto informavę apie tai rinkos operatorių, aukcione perleisti vienas kitam įsipareigojimus nupirkti dvišalėse sutartyse nurodytą elektros energijos kiekį, jei šis kiekis neviršija tiekėjui, priimančiam

tokią elektros energiją, leistinų piniginių apyvartų sumų. Tiekėjų perkamos elektros energijos kiekio perleidimas atliekamas teikiant tiekimo ir vartojimo grafikus kitai kalendorinei savaitei. Tuo tikslu tiekėjas, inicijuojantis tokį elektros energijos kiekio perleidimą, privalo ne vėliau kaip iki pirmadienio 14 val. faksimiliniu ryšiu ar elektroniniu paštu pateikti rinkos operatoriui informaciją apie tokį perleidimą kartu su tiekėjo, priimančio ar perleidžiančio šią elektros energiją, ir gamintojo sutikimu.

34. Ne vėliau kaip iki kiekvienos prekybos savaitės antradienio 14 val. rinkos operatorius privalo sudaryti ir suderinti su perdavimo tinklo operatoriaus dispečeriniu centru išankstinį kitos kalendorinės savaitės kontraktinį balansą, kurio pagrindu sudaromas tiekimo ir vartojimo grafikas kiekvienam gamintojo generatoriui ir kiekvienam tiekėjui pagal balanso rajonus. Išankstinis tiekimo ir vartojimo grafikas sudaromas elektroninės versijos pavidalu, suteikiančiu galimybę visiems veikiantiems rinkos dalyviams prisijungti prie duomenų bazės, neviršijant juos liečiančios informacijos, taip pat papildyti išankstinį grafiką savo pasiūlymais.

35. Kiekvienas tiekėjas bei gamintojas gali pateikti pasiūlymus dėl elektros energijos vartojimo ar tiekimo režimo pakeitimo papildydamas rinkos operatoriaus sudaryto kontraktinio balanso ir perdavimo tinklo operatoriaus dispečerinio centro sudaryto tiekimo ir vartojimo grafiko elektroninę versiją ne vėliau kaip iki kiekvienos prekybos savaitės trečiadienio 14 val.

36. Jei nurodytu laiku tiekėjai bei gamintojai nepateikia pasiūlymų (papildydami išankstinio kontraktinio balanso ir tiekimo bei vartojimo grafiko elektroninę versiją), laikoma, kad veikiantys rinkos dalyviai pritaria kontraktiniame balanse (išankstiniame tiekimo ir vartojimo grafike) nurodytam elektros energijos kiekiui bei paskirstymo tarp veikiančių rinkos dalyvių principui.

37. Rinkos operatorius, remdamasis tiekėjų ir (ar) gamintojų pateiktais pasiūlymais dėl gamybos bei suvartojimo režimų, sudaro naują patikslintą kontraktinį balansą ir suderina jį su perdavimo tinklo operatoriaus dispečeriniu centru. Patikslintas kontraktinis balansas kartu su patikslintu tiekimo ir vartojimo grafiku kiekvienai kitos prekybos savaitės valandai privalo būti parengtas ne vėliau kaip iki kiekvienos kalendorinės savaitės ketvirtadienio 14 val. Patikslintas kontraktinis balansas (tiekimo ir vartojimo grafikas) sudaromas elektroninės versijos pavidalu, suteikiančiu galimybę visiems tiekėjams bei gamintojams prisijungti prie duomenų bazės, neviršijant juos liečiančios informacijos ribų, bei susipažinti su grafiku, ir ketvirtadienio prieš prekybos savaitę 14 val. tampa patvirtintu tiekimo ir vartojimo grafiku.

38. Kiekvienam tiekėjui planuojama elektros energija pagal dvišales sutartis kiekvienai būsimai prekybos savaitei paskirstoma tarp gamintojų proporcingai pagal tam prekybos mėnesiui sutartą elektros energijos kiekį ir įvertinus galimus prekybos savaitės statistinius nukrypimus nuo šios proporcijos per planuojamą prekybos mėnesį.

39. Papildomas elektros energijos kiekis perkamas iš gamintojų parinktų pagal gamintojo deklaruojamos kiekvienos prekybos savaitės elektros energijos kainą, teikiamą aukcionui, t. y. pirmiausia perkama elektros energija iš gamintojų, siūlančių elektros energiją už mažiausią kainą.

40. Išankstiniame bei patvirtintame tiekimo ir vartojimo grafike (kontraktiniame balanse) kitai prekybos savaitei turi būti pateikta:

40.1. kiekvienam tiekėjui:

40.1.1. planuojamas suvartoti elektros energijos kiekis valandomis;

40.1.2. planuojamas suvartoti elektros energijos kiekis valandomis paskirstytas tarp gamintojų, turinčių dvišales sutartis su šiuo tiekėju;

40.1.3. planuojamas suvartoti elektros energijos kiekis valandomis šiam tiekėjui paskirstytas tarp gamintojų, gaminančių elektros energiją pagal įpareigojimą teikti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas;

40.1.4. planuojamas suvartoti papildomos elektros energijos kiekis valandomis, įsigijamas aukcione, jei tiekėjui nepakanka elektros energijos pagal dvišales sutartis kiekvieną valandą;

40.2. kiekvienam gamintojui:

40.2.1. planuojamas patiekti į tinklą elektros energijos kiekis valandomis;

40.2.2. planuojamas patiekti elektros energijos kiekis valandomis, paskirstytas tiekėjams, turintiems dvišales sutartis su šiuo gamintoju;

40.2.3. planuojamas patiekti elektros energijos kiekis valandomis rinkos operatoriui pagal įpareigojimą pirkti viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąraše nurodytą elektros energijos kiekį;

40.2.4. planuojamas nupirkti iš šio gamintojo papildomos elektros energijos kiekis aukcione (valandomis).

IX. RINKOS KONTRAKTINIO BALANSO SUDARYMAS PREKYBOS DIENAI

41. Tiekėjai turi teisę tikslinti savo patvirtintus tiekimo ir vartojimo grafikus ateinančiai prekybos dienai pateikdami ne vėliau kaip iki kiekvienos darbo dienos 7 val. kitai prekybos dienai (iki suplanuotos prekybos savaitės pabaigos) patikslintą elektros energijos tiekimo ir vartojimo grafiką (valandomis). Atsižvelgdamas į pateiktus tiekimo ir vartojimo grafiko patikslinimus, rinkos operatorius turi parengti ir suderinti su perdavimo tinklų operatoriaus dispečeriniu centru patikslintą kiekvienos kitos prekybos dienos visos elektros rinkos kontraktinį balansą, atsižvelgdamas į patikslintus vartojimo pasiūlymus, gamintojų technologines galimybes keisti planuojamos savaitės darbo režimą, statistinius prekybos dienų suvartojimo pokyčius, eksporto ir importo režimo pokyčius.

42. Prekybos dienos elektros rinkos kontraktinis balansas (arba kelių prekybos dienų, jei tai poilsio arba šventinės dienos) suderinamas su perdavimo tinklų operatoriaus dispečeriniu centru, kuris savo ruožtu tikslina elektros energijos tiekimo ir vartojimo grafiką. Patikslintas elektros rinkos kontraktinis balansas bei vartojimo grafikas turi būti parengtas ne vėliau kaip iki kiekvienos darbo dienos 16 val., ir nuo šio laiko jis tampa patvirtintu tiekimo ir vartojimo grafiku.

43. Patvirtintas prekybos dienos, kiekvieno balanso rajono, kiekvienos prekybos valandos elektros rinkos kontraktinis balansas ir tiekimo bei vartojimo grafikas (pateiktas elektroninės versijos pavidalu, suteikiančiu galimybę visiems tiekėjams bei gamintojams prisijungti prie duomenų bazės, neviršijant juos liečiančios informacijos ribų), pripažįstamas kaip tiekėjų, gamintojų, rinkos operatoriaus ir perdavimo tinklų operatoriaus juridškai teisėtas susitarimas patiekti ir suvartoti nurodytą elektros energijos kiekį šiame grafike nustatytu režimu.

44. Patvirtintame prekybos dienos kontraktiniame balanse ir tiekimo bei vartojimo grafike elektros energija pagal dvišales sutartis tarp gamintojų paskirstoma pasinaudojant tuo pačiu principu, kaip ir prekybos savaitei.

45. Kiekvieno gamintojo, kiekvieno generatoriaus elektros energijos tiekimo režimas per parą ir savaitę keičiamas atsižvelgiant į gamintojo deklaruojamą režimo keitimo diapazoną. Tokiu būdu konkretaus gamintojo tiekimo režimo keitimas kiekvieno tiekėjo naudai bus proporcingas to gamintojo planuojamai patiekti elektros energijai tam tiekėjui.

X. PREKYBOS DIENOS REZULTATŲ PATEIKIMAS

46. Praėjus prekybos dienai, perdavimo tinklų operatoriaus dispečerinis centras iki kiekvienos darbo dienos 9 val. rinkos operatoriui pateikia visų tiekėjų suvartojimo, kartu ir kiekvieno gamintojo tiekimo informaciją apie faktišką apimtį (balanso ataskaitą) bei prekybos dienos metu perdavimo tinklų operatoriaus dispečerinio centro duotus nurodymus gamintojams (ar per kelias prekybos dienas, jei tai buvo poilsio arba švenčių dienos).

47. Praėjus prekybos dienai, perdavimo tinklų operatorius iki antros darbo dienos 9 val. pateikia informaciją rinkos operatoriui apie kiekvieno veikiančio rinkos dalyvio suvartotos ir (ar) patiektos elektros energijos kiekį valandomis per prekybos dieną, taip pat ir apie importą bei eksportą.

48. Praėjus prekybos dienai, rinkos operatorius iki trečios darbo dienos 9 val. apskaičiuoja prekybos dienos rezultatus pagal Prekybos apimtį skaičiavimo taisyklėse nustatytą tvarką ir suteikia galimybę visiems veikiantiems rinkos dalyviams susipažinti su elektros energijos tiekimo, vartojimo ir atitinkamų tarpusavio atliktų paslaugų bei su tuo susijusių įsipareigojimų paskirstymo tarp veikiančių rinkos dalyvių skaičiavimų rezultatais. Kiekvienas veikiantis rinkos dalyvis turi teisę

susipažinti su jį liečiančiais skaičiavimo rezultatais. Pateikti prekybos dienos skaičiavimo rezultatai negali tapti pagrindu pateikti sąskaitas ar atlikti mokėjimus.

49. Pasibaigus prekybos mėnesiui ir pasirašius atitinkamus elektros energijos tiekimo į tinklą bei suvartojimo iš tinklo aktus, remdamasis elektros energijos komercinės apskaitos sistemos duomenimis, rinkos operatorius iki septintos darbo dienos apskaičiuoja kiekvienos prekybos mėnesio prekybos dienos rezultatus pagal Prekybos apimtys skaičiavimo taisyklėse nustatytą tvarką ir pateikia visiems veikiantiems rinkos dalyviams atitinkamas pažymas sąskaitoms už elektros energiją, balansavimo ar reguliavimo paslaugas pateikti.

50. Sąskaitų, parengtų pažymų pagrindu, pateikimas už elektros energiją ir (ar) paslaugas tampa pagrindu veikiantiems rinkos dalyviams atlikti atitinkamus mokėjimus.

XI. PAGRINDINIAI FINANSINĖS SISTEMOS PRINCIPAI

51. Finansinė elektros rinkos sistema siekia:

51.1. palaipsniui decentralizuoti finansinius-atsiskaitomuosius santykius remdamasi Elektros energetikos įstatymu, šiomis taisyklėmis bei kitais norminiais dokumentais;

51.2. elektros energijos ir centralizuotų paslaugų kainų skaidrumo;

51.3. suteikti galimybes visiems licencijų ir (ar) leidimų turėtojams individualiai disponuoti asmeniniais finansiniais ištekliais, užtikrinti jiems apsaugą nuo diskriminuojančios finansinės politikos bei neteisėtų kito licencijos ir (ar) leidimo turėtojo veiksmų;

51.4. efektyviai panaudoti finansinius išteklius;

51.5. apdrausti veikiančius rinkos dalyvius nuo galimų kitų veikiančių rinkos dalyvių finansinių įsipareigojimų nevykdymo, bankroto ir kt.

XII. ELEKTROS ENERGIJOS KIEKIO APSKAITA

52. Siekiant užtikrinti, kad būtų tiksliai atsiskaitoma už elektros energiją ir paslaugas, visiems elektros rinkos dalyviams privalo būti įrengti Lietuvos Respublikos standartus atitinkantys elektros energijos komercinės apskaitos prietaisai. Apskaitos prietaisai įrengiami gamintojams – elektrinės riboje su perdavimo ir/ar skirstomuoju tinklu, o vartotojams – riboje tarp vartotojo įrenginių ir perdavimo ir/ar skirstomojo tinklo, taip pat riboje tarp perdavimo tinklų ir skirstomųjų tinklų bei tarp skirstomųjų tinklų. Tuo atveju, kai elektros energijos kiekio komercinės apskaitos prietaisai sumontuoti ne ant nuosavybės ribos, jų duomenys privalo būti perskaičiuoti pagal nuosavybės ribą.

53. Visi elektros energijos komercinės apskaitos prietaisai turi atitikti Lietuvos Respublikos standartuose nurodytus reikalavimus tokiems prietaisams ir jų įrengimui.

54. Prietaisus, esančius riboje su perdavimo tinklu, įrengia ir prižiūri perdavimo tinklų operatorius. Prietaisus, esančius riboje tarp vartotojų ir skirstomųjų tinklų, įrengia ir prižiūri skirstomųjų tinklų operatorius.

55. Visus apskaitos prietaisus bei kitus matavimo įrenginius registruoja atitinkamai perdavimo tinklų operatorius ir skirstomųjų tinklų operatorius.

56. Kiekvienas vartotojas, skirstomųjų tinklų operatorius, perdavimo tinklų operatorius ir gamintojas yra juridškai bei finansiškai atsakingas už jo teritorijoje esančių apskaitos prietaisų saugumą.

57. Vartotojai ar gamintojai bet kuriuo metu privalo suteikti neribotą priėjimą prie apskaitos prietaisų perdavimo tinklų operatoriaus atstovams ir (ar) skirstomųjų tinklų operatoriaus atstovams.

XIII. ATSISKAITYMAI IR ĮSKAITOS

58. Atsiskaitymai ir įskaitos tarp veikiančių rinkos dalyvių atliekami remiantis skaičiavimų, atliktų Prekybos apimtys skaičiavimo taisyklėse numatyta tvarka pagal prekybos mėnesio pateiktos balanso ataskaitos duomenis, rezultatais. Perdavimo tinklų operatorius ir skirstomųjų tinklų operatorius ne vėliau kaip per penkias dienas nuo prekybos mėnesio pabaigos privalo raštu pranešti

rinkos operatoriui apie prekybos mėnesio kiekvieno veikiančio rinkos dalyvio patiektos ir (ar) suvartotos elektros energijos kiekį ir įvesti šiuos duomenis į perdavimo tinklų operatoriaus duomenų bazę. Elektros energijos kiekis, įvestas į perdavimo tinklų operatoriaus duomenų bazę, turi atitikti elektros energijos perdavimo ir priėmimo aktuose nurodytą kiekį. Minėti aktai pasirašomi atitinkamo veikiančio rinkos dalyvio ir perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriaus atstovų. Elektros energijos kiekis, nurodytas pateiktoje informacijoje, turi atitikti sumą elektros energijos kiekių kas valandą, nurodytų prekybos dienai pasibaigus pateiktoje informacijoje su pakeitimais, padarytais pagal aktą, pasirašytą tarp veikiančių rinkos dalyvių ir nustatantį bei pateisinantį tokius pakeitimus.

59. Praėjus prekybos mėnesiui, rinkos operatorius per septynias kalendorines dienas raštu kiekvienam veikiančiam rinkos dalyviui privalo pateikti pažymą apie faktiškai patiektos ir (ar) suvartotos elektros energijos ir (ar) balansavimo bei reguliavimo paslaugų paskirstymą per prekybos mėnesį. Rinkos operatoriaus pateikta pažyma tampa pagrindu veikiantiems rinkos dalyviams pateikti vienas kitam atitinkamus reikalavimus apmokėti. Pažymoje, pateikiamoje kiekvienam veikiančiam rinkos dalyviui, turi būti nurodyta:

59.1. koks elektros energijos ir (ar) paslaugų kiekis buvo nupirktas per prekybos mėnesį iš konkretaus veikiančio rinkos dalyvio;

59.2. kuriam veikiančiam rinkos dalyviui ir koks elektros energijos ir (ar) paslaugų kiekis bei kokia kaina buvo parduotas per prekybos mėnesį. Ši nuostata taikoma balansavimo elektros energijai, balansavimo ir reguliavimo paslaugoms bei elektros energijai, perkamai aukcione, taip pat parduodamai pagal įpareigojimą pirkti viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą.

60. Jei atliekant elektros energijos kiekio apskaitą aptinkama klaida, duomenys privalo būti perskaičiuoti nuo klaidos atsiradimo momento, kuris nustatomas tiriant šį įvykį. Klaida ištaisoma kito prekybos mėnesio sąskaitoje.

61. Veikiantis rinkos dalyvis – pardavėjas, gavęs iš rinkos operatoriaus nurodytą pažymą, per dvi darbo dienas privalo pateikti pažymoje nurodytam veikiančiam rinkos dalyviui – pirkėjui sąskaitą apmokėti ir nedelsdamas pateikti rinkos operatoriui tokios sąskaitos kopiją.

62. Jei veikiantys rinkos dalyviai nepatiekė ar nesuvartojo dvišalių sutarčių pagrindu suplanuoto elektros energijos kiekio, jie privalo sumokėti už balansavimo paslaugą, kurios apimties skaičiuojama vadovaujantis Prekybos apimties skaičiavimo taisyklėmis.

63. Veikiantys rinkos dalyviai nėra finansiškai įsipareigoję vykdyti savo pareigas *Force majeure* sąlygomis. Visi veikiantys rinkos dalyviai apie tokius įvykius privalo nedelsdami oficialiai informuoti rinkos operatorių, o šis savo ruožtu – visus kitus veikiančius rinkos dalyvius.

64. Rinkos operatorius yra atsakingas už informacijos apie prekybos dienos rezultatus visiems veikiantiems rinkos dalyviams prieinamumą pagal šių taisyklių reikalavimus bei pažymų parengimą ir pateikimą raštu kiekvienam veikiančiam rinkos dalyviui.

65. Veikiantys rinkos dalyviai privalo peržiūrėti rinkos operatoriaus pateiktas pažymas, o aptikę neatitikimų nedelsdami pranešti jam apie tai.

66. Iki kiekvieno mėnesio septintos dienos rinkos operatorius, vadovaudamasis Prekybos apimties skaičiavimo taisyklėse nurodyta tvarka, privalo suskaičiuoti, kuris iš veikiančių rinkos dalyvių turi mokėjimų įsipareigojimus dėl per prekybos mėnesį nupirkto papildomos elektros energijos, balansavimo elektros energijos, balansavimo ir/ar reguliavimo paslaugos ir pateikti detalizuotą sąskaitą apmokėti. Šių pažymų ir atitinkamų sąskaitų kopijas saugo rinkos operatorius. Apmokėjimo terminas – 10 kalendorinių dienų nuo atitinkamos sąskaitos pateikimo.

67. Jei elektros rinkos dalyvis – pirkėjas pažeidžia 66 punkte nurodytus mokėjimo terminus, jis privalo sumokėti rinkos operatoriui delspinigius po 0,1 procento nuo visos nesumokėtos sumos už kiekvieną pavėluotą dieną.

68. Jei veikiantis rinkos dalyvis – pirkėjas pažeidžia mokėjimo terminus, nurodytus 66 ir 67 punktuose, ir mokėjimai vėluoja ilgiau kaip du kalendorinius mėnesius, tai Komisija rinkos operatoriaus prašymu turi teisę atšaukti licenciją ar leidimą atitinkamai veiklai elektros energetikos sektoriuje, o perdavimo tinklų operatorius ar skirstomųjų tinklų operatorius atsisakyti aptarnauti tokį veikiantį rinkos dalyvį.

69. Tais atvejais, kai dėl išnagrinėto ginčo rezultatų, pripažintos beviltiškos skolos, apskaitos prietaisų derinimo arba kitų patikslinimų, dėl kurių priskaičiuojami papildomi mokėjimai arba pripažįstama permoka, reikalingas anksčiau sudaryto atsiskaitymo patikslinimas, rinkos operatorius privalo paskirstyti šiuos patikslinimus pagal kiekvieną atvejį atskirai, o šie patikslinimai turi atsispindėti kito prekybos mėnesio sąskaitose bei pažymose.

70. Rinkos operatorius reguliariai kas ketvirtį arba kiekvieną kartą Komisijai pareikalavus, bet ne dažniau kaip kartą per kalendorinį mėnesį, privalo pateikti detalią ataskaitą apie atsiskaitymus tarp veikiančių rinkos dalyvių.

XIV. DUOMENŲ RINKIMAS IR TIKRINIMAS

71. Siekdami užtikrinti tikslus ir laiku atliekamus atsiskaitymus, veikiantys rinkos dalyviai, perdavimo tinklų operatorius bei skirstomųjų tinklų operatorius atsako už tai, kad rinkos operatoriumi nemokamai ir laiku būtų teikiama informacija apie elektros energijos tiekimą bei suvartojimą remiantis visų apskaitos prietaisų pateiktais duomenis, susijusiais su elektros energetikos sistemos darbu ir elektros rinkos funkcionavimu.

72. Prekybos mėnesio bėgyje patiekto, suvartotos, importuotos ir eksportuotos elektros energijos kiekis nustatomas pagal apskaitos prietaisų pateiktus duomenis bei veikiančių rinkos dalyvių pasirašytus aktus, nustatančius bei pateisinančius apskaitos prietaisų duomenų pakeitimą.

73. Pasitelkęs reikalingą programinę įrangą ir ryšio sistemas, perdavimo tinklų operatorius kartu su skirstomųjų tinklų operatoriumi privalo:

73.1. rinkti apskaitos prietaisų pateiktus duomenis;

73.2. patvirtinti apskaitos prietaisų pateiktus duomenis;

73.3. susisteminti apskaitos prietaisų rodmenis, kad galėtų pateikti rinkos operatoriumi galutinius (saldo) duomenis pagal kiekvieną veikiančią rinkos dalyvį.

74. Susisteminti ir skaičiavimais apdoroti duomenys pagal kiekvieną veikiančią rinkos dalyvį pateikiami rinkos operatoriumi atsižvelgiant į nuostolius ir perskaičiuoti pagal turto nuosavybės ribas.

XV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

75. Naujos sukurtos skirstomųjų tinklų įmonės iki 2002 m. vasario 1 d. privalo pateikti prašymus gauti Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme nurodytas visuomeninio tiekėjo licencijas ir iki 2002 m. balandžio 1 d. pasirašyti atitinkamas sutartis su gamintojais. Kitiems būsimiesiems rinkos dalyviams rekomenduojama iki 2002 m. balandžio 1 d. gauti norimos veiklos licencijas ir (ar) leidimus ir šiose taisyklėse nurodyta tvarka užsiregistruoti veikiančiais rinkos dalyviais rinkos operatoriaus veikla besiverčiančioje akcinėje bendrovėje „Lietuvos energija“ ir pasirašyti atitinkamas sutartis.

76. Iki 2002 m. balandžio 1 d. akcinė bendrovė „Lietuvos energija“, be perdavimo tinklo operatoriaus veiklos ir rinkos operatoriaus veiklos, verčiasi nepriklausomo tiekėjo, taip pat elektros energetikos eksporto leidimą turinčio juridinio asmens veikla. Taip pat iki 2002 m. balandžio 1 d. akcinei bendrovei Mažeikių elektrinei, kaip nepriklausomo tiekėjo veikla besiverčiančiai įmonei, suteikiama teisė pasirašyti elektros energijos pardavimo sutartį su akcine bendrove „Mažeikių nafta“ dėl elektrinėje pagamintos elektros energijos pardavimo.

77. Įvertinusi šalies vartotojų poreikius, akcinė bendrovė „Lietuvos energija“ privalo pasirašyti elektros energijos pirkimo sutartis su gamintojais ir parduoti šią elektros energiją naujoms sukurto skirstomųjų tinklų įmonėms bei laisviesiems vartotojams (jeigu šie to pageidauja). Elektros energijos pirkimo sutartys galioja iki 2002 m. balandžio 1 d.

78. Laisvųjų vartotojų statusą turinčios įmonės gali pirkti elektros energiją tiesiogiai iš akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ sutartine kaina arba iš visuomeninio tiekėjo veikla besiverčiančios skirstomųjų tinklų įmonės, mokėdamos už elektros energiją Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos patvirtintomis kainomis.

79. Iki 2001 m. balandžio 1 d. elektros energija iš gamintojų perkama sutartinėmis kainomis (gamintojams, kurių pardavimų apimtys neįtrauktos į Ūkio ministerijos nustatytas pirkimo apimtis)

arba kainomis, neviršijančiomis Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos nustatytas (viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašė nurodytai elektros energijai), arba kainomis, apskaičiuotomis pagal kainos reguliavimo tvarką gamintojams, užimantiems daugiau kaip 25 procentus rinkos.

80. Faktinės akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ parduodamos elektros energijos kainos per visą minėtų sutarčių galiojimo laikotarpį, jeigu sutartyse nenumatyta kitaip, nustatomos pasibaigus kiekvienam kalendoriniam mėnesiui.

81. Akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ visuomeninių tiekėjų veikla besiverčiančioms skirstomųjų tinklų įmonėms ir to pageidaujantiems laisviesiems vartotojams parduodamos elektros energijos kiekis apskaitomas kas kalendorinį mėnesį.

82. Akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ perkamos iš gamintojų elektros energijos kiekis apskaitomas vadovaujantis sutarčių su šiais gamintojais nuostatomis. Akcinei bendrovei „Lietuvos energija“ ir gamintojams sutarus perkamos elektros energijos kaina gali būti diferencijuota į galios ir energijos dedamąsias.

83. Nuo 2002 m. balandžio 1 d. pasirašomose visuomeninių tiekėjų bei nepriklausomų tiekėjų dvišalėse sutartyse su gamintojais iki 2003 m. spalio 1 d. elektros energijos kiekis apskaitomas kas mėnesį, o nuo 2003 m. spalio 1 d. – kas valandą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [251](#), 2002-07-11, *Žin.*, 2002, Nr. 73-3132 (2002-07-19); *Žin.*, 2002, Nr. 87-0 (2002-09-06), i. k. 1022020ISAK00000251

84. Nuo 2002 m. balandžio 1 d. iki 2003 m. sausio 1 d. pasirašomose visuomeninių tiekėjų bei nepriklausomų tiekėjų dvišalėse sutartyse su laisvai pasirinktais gamintojais maksimalus perkamos elektros energijos kiekis 2002 metų antrąjį, trečiąjį ir ketvirtąjį ketvirčiais negali viršyti atitinkamai 50, 80 ir 60 procentų numatomo atitinkamo ketvirčio elektros energijos poreikio. Likusi elektros energijos poreikio dalis perkama iš rinkos operatoriaus veikla besiverčiančios akcinės bendrovės „Lietuvos energija“. Akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ superkamos ir visuomeninių tiekėjų veikla besiverčiančioms skirstomųjų tinklų įmonėms ir laisviesiems vartotojams parduodamos elektros energijos dalis superkama iš gamintojų pagal įpareigojimą teikti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas, kita dalis superkama centralizuotai Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme nustatytame aukcione.

Punkto pakeitimai:

Nr. [251](#), 2002-07-11, *Žin.*, 2002, Nr. 73-3132 (2002-07-19); *Žin.*, 2002, Nr. 87-0 (2002-09-06), i. k. 1022020ISAK00000251

85. Akcinė bendrovė „Lietuvos energija“, besiversdama perdavimo tinklo operatoriaus dispečerinio centro veikla, planuoja gamybą, atsižvelgdama į respublikos poreikio prognozes, sutarčių sąlygas, mėnesinius susitarimus dėl importo ir eksporto.

86. Atsiskaitymų terminai už perkamą ir parduodamą elektros energiją bei sankcijos už terminų nesilaikymą nustatomos sutartyse tarp akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ ir gamintojų, sutartyse tarp akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ ir visuomeninių tiekėjų veikla besiverčiančių skirstomųjų tinklų įmonių, taip pat sutartyse (jei tokių bus) tarp akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ ir laisvųjų vartotojų.

87. Atsiskaitymų už teikiamą perdavimo paslaugą terminai ir sankcijos už terminų nesilaikymą nustatomos sutartyse tarp akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ ir skirstomųjų tinklų įmonių, taip pat sutartyse tarp akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ ir laisvųjų vartotojų, jei šie vartotojai prijungti prie perdavimo tinklų.

88. Šių taisyklių XV skyrius, išskyrus 83 punktą, galioja iki 2003 m. sausio 1 dienos. Šių taisyklių 83 punktas galioja iki 2003 m. spalio 1 d. Šių taisyklių I – XIV skyriai iki 2003 m. sausio 1 dienos taikomi tiek, kiek jie neprieštaruja XV skyriaus nuostatomis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [251](#), 2002-07-11, *Žin.*, 2002, Nr. 73-3132 (2002-07-19); *Žin.*, 2002, Nr. 87-0 (2002-09-06), i. k. 1022020ISAK00000251

LEIDIMŲ VEIKLOMS ELEKTROS ENERGETIKOS SEKTORIJE IŠDAVIMO TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šios taisyklės nustato leidimų verstis nelicencijuojama veikla elektros energetikos sektoriuje išdavimą ir galiojimo panaikinimą elektros energetikos įmonėms (toliau – įmonė) ir laisviesiems vartotojams.

2. Šios taisyklės nereglamentuoja energetikos įrenginių eksploatavimo verslo leidimų išdavimo ir nekeičia Valstybinės energetikos inspekcijos bei Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos (VATESI) išduotų leidimų ar licencijų eksploatuoti energetikos objektus.

3. Šiose taisyklėse vartojamos sąvokos:

leidimu reglamentuojama veikla – į licencijuojamos veiklos elektros energetikos sektoriuje rūšių sąrašą nepatekanti veikla, kuri reikalinga elektros energijos rinkai kurti;

leidimas – dokumentas, suteikiantis jo turėtojai teisę verstis nelicencijuojama veikla elektros energetikos sektoriuje;

leidimu reglamentuojamos veiklos sąnaudų auditas – atitinkamos veiklos leidimą turinčios įmonės sąnaudų, susijusių su šia veikla, patikrinimas ir nustatymas;

ministerija – Ūkio ministerija.

Kitos taisyklėse vartojamos sąvokos paaiškintos Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme (Žin., 2000, Nr. [66-1984](#)) ir Lietuvos Respublikos įmonių įstatyme (Žin., 1990, Nr. [14-395](#)).

II. LEIDIMŲ RŪŠYS

4. Nustatomos šios leidimu reglamentuojamos veiklos elektros energetikos sektoriuje rūšys:

- 4.1. elektros energijos gamyba;
- 4.2. elektros energijos gamybos pajėgumo plėtra;
- 4.3. elektros energijos eksportas;
- 4.4. elektros energijos importas;
- 4.5. tiesioginės linijos tiesimas.

5. Verstis leidimu reglamentuojama veikla elektros energetikos sektoriuje leidžiama tik įmonėms, turinčioms leidimą šiai veiklai.

6. Nustatomi šių rūšių leidimai:

- 6.1. leidimas gaminti elektros energiją;
- 6.2. leidimas plėsti elektros energijos gamybos pajėgumą;
- 6.3. elektros energijos eksporto leidimas;
- 6.4. elektros energijos importo leidimas;
- 6.5. leidimas tiesti tiesioginę liniją.

7. Kiekvienos rūšies leidimu reglamentuojamai veiklai išduodamas atskiras leidimas.

8. Pagal galiojimo trukmę leidimai gali būti šių rūšių:

8.1. neterminuotos trukmės (verstis elektros energijos gamyba, eksportu ir importu);

8.2. terminuotos trukmės (vienkartinis leidimas) (verstis elektros energijos gamybos pajėgumo plėtra ir tiesioginės linijos tiesimu).

9. Leidimą gaminti elektros energiją turi gauti kiekviena įmonė, kuri:

9.1. vertėsi elektros energijos gamyba pagal įregistruotus įmonės įstatus ar kitus analogiškus dokumentus, priimtus iki Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo įsigaliojimo, ir nori jį tęsti esamais technoliniais įrenginiais įsigaliojus nurodytam įstatymui;

9.2. nori atnaujinti sustabdytą elektros energijos gamybą esamais technologiniais įrenginiais, jeigu ankstesnio leidimo galiojimas buvo panaikintas;

9.3. pasistatė naujus elektros energijos gamybos technologinius įrenginius pagal leidimą plėsti elektros energijos gamybos pajėgumą.

10. Įmonei, turinčiai atitinkamus Valstybinės energetikos inspekcijos prie Ūkio ministerijos arba VATESI išduotus leidimus (licencijas) eksploatuoti įrenginius, leidimas išduodamas supaprastinta tvarka pagal Valstybinės energetikos inspekcijos prie Ūkio ministerijos teikimą.

11. Leidimą plėsti elektros energijos gamybos pajėgumą turi gauti kiekviena įmonė, norinti:

11.1. statyti elektrinę naujoje vietoje;

11.2. padidinti savo elektrinės generuojamą galią rekonstruodama (pakeisdama) esamus arba statydama papildomus technologinius elektros energijos gamybos įrenginius.

12. Elektros energijos eksporto leidimo gali siekti tik elektros energijos tiekėjai ir gamintojai.

13. Elektros energijos importo leidimo gali siekti tik elektros energijos tiekėjai ir laisvieji vartotojai.

14. Visi elektros energijos gamintojai ir tiekėjai turi teisę tiesiogine linija aprūpinti savo padalinius, dukterines įmones ir laisvuosius vartotojus. Visi Lietuvos Respublikos teritorijoje esantys laisvieji vartotojai turi teisę esamomis tiesioginėmis linijomis gauti elektros energiją iš gamintojų ir tiekėjų.

III. LEIDIMUS IŠDUODANTI INSTITUCIJA IR JOS ĮGALIOJIMAI

15. Leidimus pagal 6.1–6.5 punktus išduoda Ūkio ministerija (toliau – ministerija).

16. Ministerija:

16.1. nustato leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygas;

16.2. išduoda leidimą;

16.3. atsisako išduoti leidimą;

16.4. panaikina leidimo galiojimą;

16.5. reikalauja iš įmonių veiklos ataskaitų ir kitos informacijos, reikalingos išnagrinėti jų prašymus verstis leidimu reglamentuojama veikla, arba tokios veiklos ataskaitų leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygų laikymuisi patikrinti;

16.6. gauna iš įmonės veiklą prižiūrinčių valstybės institucijų informaciją apie tai, kaip įmonė laikosi įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų pagal tų institucijų kompetenciją;

16.7. nustato prašymo išduoti leidimą formą ir papildomų dokumentų sąrašą;

16.8. nustato leidimų formas;

16.9. registruoja leidimus specialiaame žurnale;

16.10. prižiūri, kaip laikomasi leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygų;

16.11. nagrinėja skundus dėl leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygų pažeidimų;

16.12. teikia valstybės institucijoms ir įstaigoms informaciją apie leidimų išdavimą, panaikinimą, kurios reikia joms pavestoms funkcijoms atlikti;

16.13. skelbia informaciją apie leidimų išdavimą ir galiojimo panaikinimą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“. Informacijoje nurodomas įmonės pavadinimas, kodas ir buveinės adresas, leidimu reglamentuojamos veiklos rūšis, leidimo numeris, jo išdavimo, galiojimo panaikinimo data, leidimu reglamentuojamos veiklos teritorija.

IV. DOKUMENTŲ PATEIKIMO IR NAGRINĖJIMO TVARKA

17. Įmonė, norinti gauti leidimą, pateikia ministerijai nustatytosios formos prašymą.

18. Prašyme turi būti nurodyta įmonės pavadinimas, kodas, buveinės adresas, telefono ir fakso numeriai, veiklos, kuriai verstis prašoma leidimo, pavadinimas, numatoma leidimu reglamentuojamos veiklos apimtis (pagrindiniai techniniai duomenys) ir teritorija, įmonės vadovo vardas, pavardė, pareigos, telefono numeris.

19. Prie prašymo įmonė turi pridėti:

19.1. įmonės registravimo pažymėjimo ir įmonės įstatų kopijas, patvirtintas įmonės antspaudu ir vadovo parašu;

19.2. informaciją apie įmonės padalinius, filialus ir valdymo struktūrą;

19.3. įsipareigojimą vykdyti leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygas;

19.4. įmonės ir jos filialų turimų licencijų bei teisės aktuose nustatytų leidimų sąrašą, licencijų bei leidimų, kurių galiojimas panaikintas, sąrašą, licencijų bei leidimų, kuriuos išduoti prašymai tebėra nagrinėjami, sąrašą, taip pat licencijų bei leidimų, kuriuos išduoti prašymai buvo nepatenkinti, sąrašą.

20. Prie prašymo gauti elektros energijos gamybos pajėgumo plėtros leidimą arba tiesioginės elektros linijos tiesimo leidimą įmonė prideda teritorijos žemėlapi ar kitokio pavidalo informaciją, iš kurios matyti pageidaujamo statyti ar plėsti energetikos objekto geografinė padėtis, jo prijungimas prie elektros tinklų, padėtis artimiausių perdavimo ir skirstomųjų tinklų atžvilgiu bei nuosavybės ribos.

21. Prie prašymo gauti elektros energijos gamybos pajėgumo plėtros leidimą arba tiesioginės elektros linijos tiesimo leidimą įmonė turi pridėti dokumentus, parodančius, kaip bus tenkinami šie reikalavimai:

21.1. elektros energijos, įrenginių ir su jais susijusios įrangos saugumo bei patikimumo;

21.2. aplinkos apsaugos;

21.3. žemės naudojimo ir statybos vietos parinkimo;

21.4. vartojamo kuro.

22. Prie prašymo gauti elektros energijos gamybos leidimą įmonė, kurios technologinis elektros energijos gamybos pajėgumas viršija suminę (elektrinę ir šiluminę) 10 MW galią, pateikia dokumentą, parodantį įmonės pajėgumą kaupti ir palaikyti rezervinio kuro atsargas.

23. Prie prašymo gauti tiesioginės elektros linijos tiesimo leidimą įmonė prideda dokumentus, reikalingus tokios linijos statybos tikslingumui pagrįsti:

23.1. linijos tiesimo motyvus;

23.2. savo padalinio, dukterinės įmonės, laisvojo vartotojo geografinės padėties planą, iš kurio matytųsi nuotolis iki elektrinės;

23.3. sutartį su laisvuuoju vartotoju, pageidaujančiu pirkti elektros energiją iš įmonės pareiškėjos ir gauti ją per būsimąją tiesioginę liniją po tam tikros trukmės statybos laikotarpio, nurodyto sutartyje.

24. Atskirą prašymą gauti elektros energijos gamybos pajėgumo plėtros arba tiesioginės elektros linijos tiesimo leidimą įmonė turi pateikti kiekvienu atveju, kai norėtų:

24.1. statyti naujus elektros energijos gamybos pajėgumo objektus naujoje vietoje (nauju adresu);

24.2. išplėsti esamą elektros energijos gamybos pajėgumą, viršijantį apimtį, nustatytą anksčiau išduotame leidime;

24.3. tiesti tiesioginę elektros liniją naujoje trasoje;

24.4. išplėsti leidimu reglamentuotos tiesioginės linijos laidumą toje pačioje trasoje, kai liniją numatoma rekonstruoti, įrengiant joje antrą grandį arba aukštinant perdavimo įtampą.

25. Prašyme gauti elektros energijos eksporto arba importo leidimą įmonė nurodo eksporto arba importo šalis ir prideda dokumentus, apibūdinančius:

25.1. rinkos operatoriaus pažymą apie vykdytą ar tebevykdomų tiekimo sandorių su vidaus gamintojais, laisvaisiais vartotojais ir kitais tiekėjais atsiskaitymus;

25.2. elektros energijos eksporto ar importo šalyje esantį numatomą pirkėją ar pardavėją;

25.3. numatomą tranzito kelią eksporto ar importo galios srautui tarpsisteminuose tinkluose, įvertinant tranzito šalių tinklų operatorių technines galimybes perduoti tokį srautą, taip pat galimybes sudaryti su jais tranzito sutartis.

26. Prašymą įsigyti naują leidimą su paaiškinančiais dokumentais įmonė pateikia norėdama kitokia nei nurodyta galiojančiame leidime apimtimi verstis leidimu reglamentuojama veikla, taip pat kai įmonė reorganizuojama. Įmonė, besiverčianti elektros energijos eksporto arba importo veikla, tokį prašymą pateikia pasikeitus ir jos veiklos užsienyje teritorijoms (eksporto ar importo šalims).

27. Ministerija, nagrinėdama prašymą išduoti leidimą, privalo išsiaiškinti, ar įmonė pareiškėja:

27.1. turi licencijuojamos veiklos elektros energetikos sektoriuje licencijų ir nepažeidžia jų sąlygų. Šiuo tikslu ministerija kreipiasi į elektros energijos rinkos operatorių, perdavimo ir skirstomųjų tinklų operatorius, Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją, prašydama pateikti reikiamus duomenis apie įmonės licencijuojamą veiklą;

27.2. moka mokesčius, kuriuos administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos, vykdo įsipareigojimus muitinei ir moka mokesčius į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą. Šiuo tikslu ministerija pateikia atsakingoms valstybės institucijoms ir įstaigoms prašymą pateikti reikiamų duomenų apie įmonę.

28. Valstybės institucijos ir įstaigos, elektros energijos rinkos, perdavimo tinklų, skirstomųjų tinklų operatoriai, gavę ministerijos prašymą pateikti reikiamus duomenis apie įmones, pageidaujančias gauti leidimą, privalo per 10 darbo dienų pateikti ministerijai prašyme nurodytus duomenis.

29. Ministerija, gavusi šiame skyriuje nurodytus dokumentus, patikrina, ar šie dokumentai bei juose esanti informacija atitinka leidimų išdavimo sąlygas, nurodytas 32 punkte, ir ne vėliau kaip per 34 punkte nustatytą laiką priima sprendimą išduoti leidimą arba atsisakyti išduoti leidimą.

30. Jeigu yra pagrindo įtarti, kad pateikti duomenys klaidingi, taip pat jeigu jų nepakanka nustatyti, ar dokumentai atitinka leidimų išdavimo sąlygas, ministerija turi teisę per 15 dienų nuo dokumentų pateikimo dienos paprašyti papildomų duomenų ar dokumentų. Šiuo atveju sprendimo dėl leidimo išdavimo priėmimo terminas nustatomas iš naujo – nuo papildomos informacijos ar dokumentų pateikimo datos.

31. Jeigu gauti leidimą siekianti įmonė ministerijai papildomai pateikia duomenis ar dokumentus arba juos pakeičia, taip pašalindama aplinkybes, trukdančias išduoti leidimą, ministerija priima sprendimą išduoti leidimą ar atsisakyti išduoti leidimą, 34 punkte nustatytą terminą pradėdama skaičiuoti iš naujo nuo papildomo duomenų ar dokumentų pateikimo ar jų pakeitimo dienos.

32. Ministerija tvarkingai ir pakankamais duomenimis užpildytą įmonės prašymą ir pridėtus dokumentus nagrinėja objektyviai ir nediskriminuodama įmonių pagal šias leidimų išdavimo sąlygas:

32.1. prašyme ir dokumentuose pateikti duomenys turi atitikti prašymo esmę;

32.2. duomenys turi būti teisingi;

32.3. prašyme ir dokumentuose pateikti duomenys turi atitikti leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygas, pateiktas taisyklių VII skyriuje;

32.4. iš valstybės institucijų ir įstaigų bei rinkos operatorių, perdavimo ir skirstomųjų tinklų operatorių gauti duomenys turi patvirtinti, kad įmonė laikosi finansinės drausmės, įstatymų ir sudarytų sutarčių.

V. LEIDIMŲ IŠDAVIMAS IR REGISTRAVIMAS

33. Ministerija sprendimą išduoti leidimą grindžia atsižvelgdama, ar gauti dokumentai ir duomenys pakankamai atitinka 32 punkte nurodytas leidimų išdavimo sąlygas.

34. Ministerija per 30 dienų nuo reikiamų dokumentų gavimo privalo išduoti įmonei pareiškėjai leidimą arba pateikti motyvuotą raštišką atsisakymą tai daryti. Jeigu pateikti ne visi duomenys ar dokumentai, terminas skaičiuojamas nuo visų duomenų ar dokumentų pateikimo dienos.

35. Leidimas yra viešas dokumentas.

36. Elektros energijos gamybos, eksporto ir importo veiklos leidimai išduodami neterminuotam laikotarpiui.

37. Vienkartiniai elektros energijos gamybos pajėgumo plėtos ir tiesioginės linijos tiesimo veiklos leidimai išduodami terminuotos trukmės, bet ne ilgesnės kaip 3 metai. Jeigu per šį laikotarpį įmonė neatlieka leidime nurodytos sąmatinės statybos ir montavimo darbų vertės, leidimo galiojimas panaikinamas.

38. Ministerija gali keisti leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygas, nurodytas taisyklių VII skyriuje. Po pakeitimo ministerija per 5 dienas raštu praneša įmonei apie sąlygų pakeitimą ir jos turimo leidimo galiojimo panaikinimą praėjus 3 mėnesiams nuo leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygų pakeitimo, nurodydama, kad per 3 mėnesius įmonė turi įsigyti naują leidimą.

39. Leidime nurodoma:

39.1. veiklos elektros energetikos sektoriuje rūšis;

39.2. leidimą išduodanti institucija;

39.3. leidimo numeris;

39.4. leidimo turėtojo rekvizitai – įmonės pavadinimas, kodas (registracijos numeris) ir adresas;

39.5. leidimo išdavimo pagrindas ir data, terminuoto leidimo galiojimo trukmė;

39.6. visos leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygos;

39.7. teritorija, kurioje verčiamasi leidimu reglamentuojama veikla;

39.8. leidimu reglamentuotos veiklos pagrindiniai techniniai duomenys (išskyrus importo ir eksporto veiklai).

40. Praradusiai leidimo originalą įmonei, kuri pateikia motyvuotą paaiškinimą ir skelbimo apie prarastą leidimą respublikiniame dienraštyje kopiją, ministerija per 10 darbo dienų išduoda leidimo dublikatą su žyma „Dublikatas“.

41. Išduodama elektros energijos gamybos leidimą ministerija turi teisę atsižvelgti į įmonės finansinę būklę, objektyvias išskolinimo priežastis ir priimti sprendimą išduoti leidimą ar nenaikinti jo galiojimo įmonei, skolingai Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui, savivaldybių biudžetams ar fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos, taip pat Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui, turinčiai neįvykdytų įsipareigojimų muitinei, jeigu dėl to, kad šis leidimas neišduotas ar panaikintas jo galiojimas, vartotojai gali likti be elektros.

42. Ministerija pildo leidimų registravimo žurnalą, kuris gali būti ir kompiuterinėse laikmenose. Jame registruojami visi:

42.1. išduoti leidimai ir leidimai, kurių galiojimas panaikintas;

42.2. nepatenkinti prašymai.

43. Leidimų registravimo žurnalas privalo būti pildomas taip, kad būtų neįmanoma nepastebimai perrašyti žurnale esančių įrašų, pakeisti lapų, papildyti žurnalą naujais įrašais, pažeidžiančiais jų chronologinę tvarką.

44. Leidimų registravimo žurnale privalomi šie įrašai:

44.1. įrašo eilės numeris;

44.2. įrašo data;

44.3. leidimo išdavimo ir jo galiojimo panaikinimo data;

44.4. leidimo numeris;

44.5. leidimo rūšis;

44.6. leidimo gavėjas (turėtojas);

44.7. jeigu išduodamas leidimas pakeičia anksčiau turėtą leidimą – anksčiau galiojusio leidimo eilės numeris;

44.8. prašymą išduoti leidimą nagrinėjusio ministerijos darbuotojo pareigos ir pavardė;

44.9. asmens, atsakingo už leidimų registravimo žurnalo pildymą, parašas.

45. Ministerija, atsižvelgdama į šių taisyklių reikalavimus, pati nustato leidimų registravimo žurnalo pildymo tvarką.

VI. ATSISAKYMAS IŠDUOTI LEIDIMĄ

46. Leidimas pagal pateiktą prašymą gali būti neišduodamas, jeigu:

46.1. pateikiami ne visi reikiami dokumentai arba jie neatitinka jiems nustatytų reikalavimų;

46.2. netenkinamos 32 punkte nurodytos leidimų išdavimo sąlygos, ir pirmiausia tos, kai įmonė po kelis kartus per metus pažeidžia leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygas ar jų nevykdo, laiku nesumoka mokesčių, kuriuos administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų

ministerijos (išskyrus tuos atvejus, kai įmonei mokesčių, delspinigių, baudų mokėjimas atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl šių mokesčių, delspinigių, baudų vyksta mokestinis ginčas, arba įmonė Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka kreipėsi į ministeriją mokesčių mokėtojų prašymams dėl atsiskaitymo akcijomis ir turtu nagrinėti dėl atsiskaitymo už šiuos mokesčius, delspinigius, baudas akcijomis ir turtu), turi neįvykdytų įsipareigojimų muitinei ir nemoka mokesčių į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą arba ministerija yra gavusi kontroliuojančių valstybinės priežiūros institucijų raštu pateiktų pranešimų apie sankcijų taikymą už leidimu reglamentuojamos veiklos ir licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimus.

47. Motyvuotą atsisakymą išduoti leidimą ministerija raštu praneša įmonei pareiškėjai per 5 dienas nuo 34 punkte nurodyto termino.

VII. LEIDIMU REGLAMENTUOJAMOS VEIKLOS SĄLYGOS

48. Leidimų turėtojai privalo laikytis Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų.

49. Leidimų turėtojai negali savo vardu įgalioti kitų įmonių bei įmonių agentų verstis leidimuose nurodyta veikla arba perduoti joms šią teisę pagal sutartį.

50. Leidimo originalas turi būti saugomas įmonės buveinėje leidime nurodytu adresu. Įmonės filialuose turi būti saugoma leidimo kopija, patvirtinta įmonės vadovo parašu ir įmonės spaudu.

51. Leidimų turėtojai privalo reguliariai teikti ministerijai leidimu reglamentuojamos veiklos ataskaitas nustatytu laiku.

52. Įmonė elektros energiją eksportuoti ar importuoti gali tik pagal sutartis su užsienio įmonėmis. Lietuvos Respublikoje draudžiama importuoti ir eksportuoti elektros energiją ir galią, kurių įsigijimas nepatvirtintas juridinę galią turinčių dokumentų.

53. Apie numatomą valstybinės reikšmės energetikos objektų statybą bei uždarymą įmonė turi pranešti ministerijai prieš 5 metus ir viešai paskelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“.

54. Įmonė privalo informuoti ministeriją apie valstybinės svarbos energetikos objektų statybos bei naudojimo pradžią.

55. Įmonė, kurios technologinis elektros energijos gamybos pajėgumas viršija suminę (elektrinę ir šiluminę) 10 MW galią, gali būti ministerijos įpareigota kaupti ir palaikyti energijos gamybos rezervinio kuro atsargas.

56. Pagaminta, eksportuota ir importuota energija turi būti apskaitoma Lietuvos Respublikos matavimo priemonių registre įregistruotomis energijos apskaitos priemonėmis.

57. Elektros energiją gaminančios, eksportuojančios ir importuojančios įmonės privalo sudaryti sutartis dėl energijos persiuntimo su tinklų operatoriais.

58. Vykdydama eksporto ar importo veiklą, įmonė privalo laikytis elektros tinklų kodekso, prekybos elektros energija taisyklių ir kitų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo antrinių teisės aktų reikalavimų.

59. Naujo energijos gamybos pajėgumo plėtos objekto statybos ar tiesioginės linijos tiesimo darbai turi būti atliekami taip, kad per pradinį statybai skiriamą laikotarpį, ne ilgesnį kaip 3 metai, statyba būtų pradėta ir atlikta bent 25 % sąmatinės statybos ir montavimo darbų vertės.

60. Elektros energijos gamintojas privalo techniškai eksploatuoti, prižiūrėti, valdyti elektros energijos gamybos įrenginius, laikytis elektrinių ir tinklų eksploatavimo bei kitų taisyklių.

61. Leidimų turėtojai negali pažeisti leidime nurodytų veiklos apimties ir teritorijų.

62. Kiekvienai leidimu reglamentuojamai veiklai įmonė tvarko atskirą apskaitą.

63. Metams pasibaigus, įmonė atlieka leidimu reglamentuojamos veiklos sąnaudų auditą ir apie rezultatus informuoja ministeriją.

64. Įmonė per 30 dienų nuo ataskaitinio ketvirčio pabaigos pateikia ministerijai informaciją apie leidimu reglamentuojamą veiklą ir jos ataskaitas.

65. Įmonė, kuri numato nutraukti leidimu reglamentuojamą veiklą, privalo ne vėliau kaip prieš 6 mėnesius informuoti apie tai ministeriją.

66. Leidimo turėtojai turi:

66.1. teisę verstis leidime nurodyta veikla;

66.2. teisę reikalauti ministerijos paaiškinti, kai delsiama, atsisakoma išduoti leidimą;

66.3. teisę įstatymų nustatyta tvarka apskųsti teismui ministerijos veiksmus ir sprendimus dėl leidimo išdavimo ar galiojimo panaikinimo;

66.4. kitų įstatymuose nustatytų teisių.

VIII. ATSAKOMYBĖ UŽ LEIDIMU REGLAMENTUOJAMOS VEIKLOS SĄLYGŲ PAŽEIDIMUS

67. Už leidime nurodytų leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygų pažeidimus įmonė gali būti įspėjama arba panaikinamas jos leidimo galiojimas.

68. Įspėjimą dėl leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygų pažeidimo ministerija perduoda įmonei raštu, nurodyma nustatytą laikotarpį pažeidimams pašalinti, bet ne ilgesnį kaip 3 mėn.

69. Leidimo galiojimas gali būti panaikinamas, jeigu:

69.1. paaiškėja, kad prašyme ir pridėtuose dokumentuose buvo pateikti klaidingi duomenys;

69.2. įmonė po kelis kartus per metus pažeidžia leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygas;

69.3. įmonė nemoka mokesčių, kuriuos administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos mokesčių įstatymų nustatytais terminais (išskyrus tuos atvejus, kai įmonei mokesčių, delspinigių, baudų mokėjimas atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl šių mokesčių, delspinigių, baudų vyksta mokestinis ginčas, arba įmonė Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka kreipėsi į ministeriją mokesčių mokėtojų prašymams dėl atsiskaitymo akcijomis ir turtu nagrinėti dėl atsiskaitymo už šiuos mokesčius, delspinigius, baudas akcijomis ir turtu), turi neįvykdytų įsipareigojimų muitinei ir nemoka mokesčių į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą, yra nustatyta Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 49 straipsnyje nurodytų piktybinių mokesčių įstatymų pažeidimo atvejų ir įsigaliojęs Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos nutarimas dėl baudos pagal nurodytojo įstatymo 50 straipsnio 3 dalį skyrimo įmonei;

69.4. įmonė, kuriai įspėjimu buvo nustatytas laikotarpis leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygų pažeidimams pašalinti, jų nepašalina ir nepateikia ministerijai pašalinimą įrodančių dokumentų;

69.5. įmonė likviduojama ar reorganizuojama;

69.6. įmonė pateikia prašymą panaikinti leidimo galiojimą.

70. Apie sprendimą dėl leidimo galiojimo panaikinimo dėl 69.1–69.6 punktuose nurodytų priežasčių ministerija turi pranešti įmonei per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo, nurodyma panaikinimo priežastis.

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

71. Ministerija, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos, teritorinės valstybinės mokesčių inspekcijos, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, kitos valstybinės priežiūros institucijos pagal kompetenciją kontroliuoja įmonių, turinčių leidimus, veiklą ir prižiūri, kaip jos laikosi leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygų.

72. Valstybinės priežiūros institucijos, elektros energijos rinkos bei tinklų operatoriai privalo raštu informuoti ministeriją apie įmonėse nustatytus leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygų pažeidimus.

73. Skundus dėl leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygų pažeidimų nagrinėja ministerija.

PRAŠYMAS NR. _____**gauti leidimą veiklai elektros energetikos sektoriuje****1. Žinios apie pareiškėją:**

- 1.1. Įmonės pavadinimas _____
- 1.2. Įmonės kodas _____
- 1.3. Buveinės adresas _____
- 1.4. Telefonas _____
- 1.5. Faksas _____

2. Veikla, kuriai prašoma leidimo _____**3. Teritorija, kurioje numatoma verstis veikla _____****4. Veiklos apimtis ir pagrindiniai ją apibūdinantys techniniai duomenys _____****5. Žinios apie pareiškėjo įgaliotą atstovą:**

vardas, pavardė _____

pareigos _____ telefonas _____

užpildymo data: 200 m. _____ parašas _____

Kartu su prašymu pateikiami dokumentai:

Nr.	Dokumento pavadinimas	Žyma apie dokumentų pateikimą ir datą
1.	Įmonės įregistravimo pažymėjimo notaro patvirtintas nuorašas	
2.	Valstybinės mokesčių inspekcijos pažyma, kad sumokėti mokesčiai	
3.	Valstybinio socialinio draudimo įstaigos pažyma, kad sumokėti mokesčiai	
4.	Muitinės departamento pažyma, kad sumokėti mokesčiai	
5.	Dokumentas apie įmonės padalinius, filialus, valdymo struktūrą	
6.	Įsipareigojimas vykdyti leidimu reglamentuojamos veiklos sąlygas	
7.	Įmonės ir jos filialų turimų licencijų bei leidimų sąrašas	
8.	Įmonės ir jos filialų licencijų bei leidimų, kurių galiojimas panaikintas, sąrašas	
9.	Įmonės licencijų bei leidimų, kuriuos išduoti prašymai tebėra nagrinėjami, sąrašas	
10.	Įmonės prašymų išduoti licencijas bei leidimus, kurie buvo nepatenkinti, sąrašas	
11.	Dokumentas, parodantis, kaip bus tenkinami elektros energijos, įrenginių ir su jais	

	susijusios įrangos saugumo bei patikimumo reikalavimai; aplinkos apsaugos; žemės naudojimo ir statybos vietos parinkimo reikalavimai (leidimo gamybos pajėgumo plėtos ir tiesioginės linijos tiesimo atvejais)	
12.	Dokumentas, parodantis įmonės galimybes kaupti ir palaikyti rezervinio kuro atsargas (leidimo gamybai atveju)	
13.	Dokumentas, pagrindžiantis įmonės tiesioginės linijos tiesimo motyvus, parodantis įmonės padalinio, dukterinės įmonės, laisvojo vartotojo geografinės padėties planą ir apibūdinantis sutartį su laisvuju vartotoju, pageidaujančiu gauti elektros energiją per tiesioginę liniją, iš įmonės pareiškėjos (leidimo tiesioginės linijos tiesimui atveju)	
14.	Rinkos operatoriaus pažymą apie tiekimo sandorių su vidaus gamintojais, laisvaisiais vartotojais ir kitais tiekėjais atsiskaitymų būklę (eksporto ir importo atvejais)	
15.	Dokumentas, apibūdinantis eksporto ar importo šalyje esantį numatomą pirkėją ar pardavėją, numatomą tranzito kelią eksporto ar importo galios srautui sisteminiuose tinkluose, tranzito šalių tinklų operatorių technines galimybes perduoti tokį srautą bei galimybes sudaryti su jais tranzito sutartis (leidimo eksportui ir importui atvejais)	

Žyma apie ministerijos sprendimą _____

APRŪPINIMO ELEKTROS ENERGIJA NUTRAUKIMO, SIEKiant UŽTIKRINTI VISUOMENĖS INTERESUS, DETALIOS SĄLYGOS IR SU TUO SUSIJUSIŲ NUOSTOLIŲ APSKAIČIAVIMO IR ATLYGINIMO TVARKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Ši tvarka parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimais ir nustato elektros energijos tiekimo nutraukimo ar apribojimo, siekiant užtikrinti visuomenės interesus, detalias sąlygas bei su tuo susijusių nuostolių apskaičiavimo ir atlyginimo tvarką.

2. Šioje tvarkoje vartojamos pagrindinės sąvokos ir apibrėžimai, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme.

3. Ši tvarka yra privaloma tiek perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriams, tiek elektros energijos abonentams (vartotojams) (toliau – vartotojas) neatsižvelgiant į pavaldumą ir valdomo turto nuosavybės formas.

4. Elektros energijos kokybės parametrai, elektros energijos tiekimo nutraukimo vartotojams ar apribojimų dėl elektros tinklų priežiūros darbų sąlygos ir trukmė, poavarinių įjungimų sąlygos ir trukmė bei nuo šių veiksmų galimų nuostolių atlyginimo tvarka turi būti nurodytos elektros energijos perdavimo ar skirstymo paslaugų sutartyse, sudarytose tarp vartotojų ir perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatorių.

II. ELEKTROS ENERGIJOS TIEKIMO NUTRAUKIMO AR APRIBOJIMO SĄLYGOS

5. Nutraukti ar apriboti elektros energijos tiekimą leidžiama tik elektros energijos perdavimo ar skirstymo paslaugų sutartyse numatytais atvejais, išskyrus atvejus, kai siekdamas užtikrinti visuomenės interesus perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatorius nutraukia ar apriboja vartotojui elektros energijos tiekimą:

5.1. Energetikos valstybinei inspekcijai prie Ūkio ministerijos nustačius tokius vartotojo įrenginių trūkumus, dėl kurių gresia avarija ar kyla pavojus žmonių gyvybei ir saugumui;

5.2. jei tai būtina siekiant išvengti ar susiklosčius Lietuvos elektros energetikos sistemoje ekstremaliai padėčiai, kuri kelia grėsmę sistemos funkcionavimui, susidarius generuojančios galios ar elektros energijos deficitui (avariniai elektros energijos tiekimo nutraukimai ar apribojimai);

5.3. jei tai būtina, vykdant planinius elektros tinklų priežiūros darbus.

6. Perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriui nutraukus arba apribojus elektros energijos tiekimą, vartotojas privalo imtis visų įmanomų priemonių galimiems nuostoliams išvengti.

7. Už nepagrįstus elektros energijos tiekimo nutraukimus ar apribojimus vartotojams įstatymų nustatyta tvarka atsako tai inicijavęs juridinis ar fizinis asmuo.

8. Vartotojas turi teisę reikalauti iš perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriaus paaiškinimo dėl elektros energijos tiekimo nutraukimo ar apribojimo būtinumo, bet netrukdyti jų atlikti.

III. ELEKTROS ENERGIJOS TIEKIMO NUTRAUKIMAS AR APRIBOJIMAS VALSTYBINĖS ENERGETIKOS PRIEŽIŪROS INSTITUCIJOS REIKALAVIMU

9. Energetikos valstybinės inspekcijos prie Ūkio ministerijos reikalavimu, kai nustatyti tokie vartotojo įrenginių bei jų eksploatavimo trūkumai, dėl kurių gresia avarija ar kyla pavojus turtui, aplinkai, žmonių gyvybei ir saugumui, vartotojas privalo nedelsdamas išjungti šiuos įrenginius. Jei

vartotojas šių reikalavimų nevykdo, tai Valstybinės energetikos priežiūros institucijų pareigūnai turi teisę raštu kreiptis į perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatorius, kad šie tokiam vartotojui visai ar iš dalies nutrauktų elektros energijos tiekimą.

10. Tokį Energetikos valstybinės inspekcijos prie Ūkio ministerijos reikalavimą perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatorius privalo besąlygiškai vykdyti.

11. Apie elektros energijos tiekimo nutraukimą perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriai privalo iš anksto, ne vėliau kaip prieš 1 valandą, pranešti vartotojui.

IV. AVARINIAI ELEKTROS ENERGIJOS TIEKIMO NUTRAUKIMAI AR APRIBOJIMAI

12. Siekiant išvengti ar susiklosčius energetikos sistemoje ekstremaliai padėčiai, kuri kelia grėsmę sistemos funkcionavimui ir stabilumui, susidarius generuojančios galios ar elektros energijos deficitui, perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriai turi teisę reikiamam laikotarpiui nutraukti ar apriboti vartotojams elektros energijos tiekimą pagal iš anksto parengtus ir vartotojams praneštus elektros energijos ir galios apribojimų ir avarinių atjungimų grafikus bei pastarųjų įvedimo tvarką.

13. Tam, kad elektros energetikos sistemoje būtų išvengta ekstremalios padėties arba jai susiklosčius būtų galima tokią padėtį operatyviai likviduoti, perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriai kasmet (iki spalio 31 d.) privalo sudaryti ir vartotojams, įtrauktiems į elektros energijos tiekimo nutraukimų ar apribojimų grafikus, pranešti apie šiuos grafikus:

13.1. vartotojų avarinių atjungimų grafikus, kurie sudaromi siekiant išvengti avarijos ar likviduoti elektros energijos perdavimo ar skirstomųjų tinklų avariją;

13.2. vartotojų elektros galios ribojimo grafikus, kai energetikos sistemoje trūksta generuojančios galios ir tuo momentu nėra galimybės ją aprūpinti Lietuvos energetikos sistemą;

13.3. vartotojų elektros energijos tiekimo ribojimo grafikus, kai elektros energetikos sistemoje elektros energijos gamybai dėl nenumatytų priežasčių trūksta kuro ir tuo metu nėra galimybės pristatyti kurą į elektros energijos gamybos vietą.

14. Šioje tvarkoje 13 punkte minėti grafikai sudaromi metams (nuo einamųjų metų lapkričio 1 d. iki kitų metų spalio 31 d.). Užduotis elektros energijos ir galios ribojimų bei avarinių atjungimų grafikams sudaryti pateikia perdavimo tinklo operatorius.

15. Perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriai, sudarydami elektros energijos ir galios ribojimų bei avarinių atjungimų grafikus, nustato vartotojams elektros energijos ir galios ribojimo dydžius bei vartotojų atjungimo prioritetus ir eiliškumą atsižvelgdami į vartotojų gamybos technologinius ypatumus, elektros energijos tiekimo patikimumo kategoriją bei elektros energijos tiekimo schemas ypatumus. Grafikai turi būti sudaromi taip, kad elektros energijos tiekimo nutraukimas ar apribojimas vartotojams sukeltų kuo mažesnius trikdžius ir nuostolius.

16. Į vartotojų avarinių atjungimų grafikus pirmiausia turi būti įtraukti vartotojai, kuriems elektros energija tiekama iš transformatorių pastočių su įrengtais automatikos ar televaldymo įrenginiais arba kuriuose yra budintis personalas.

Į avarinių atjungimų grafikus neįtraukiami vartotojai, kurie turi nepertraukiamą ir sudėtingą technologinį procesą, dėl kurių trumpalaikio atjungimo kyla grėsmė žmonių gyvybei, patiriama didelių materialinių nuostolių, sutrinka sudėtingi technologiniai procesai, svarbūs valstybės ir miesto ūkio veiklos procesai, gydymo įstaigos, ryšių, vandentiekio ir kanalizacijos įmonių, priešgaisrinės saugos technologiniai objektai, geležinkelio transportas, miesto elektrifikuotas visuomeninis transportas, vandens ir oro transporto dispečerinio valdymo centrai, blokavimo, signalizacijos ir apsaugos sistemų technologiniai objektai, ikimokyklinio amžiaus vaikų įstaigos, pieno fermos, gyvulininkystės kompleksai, paukštynai, galvijų prieauglio auginimo fermos, duonos kepyklos.

17. Į elektros energijos ar galios ribojimų ir avarinių atjungimų grafikus įtraukti vartotojai, gavę perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriaus pranešimą dėl elektros energijos ar galios ribojimo arba atjungimo vykdymą, turi būti iš anksto pasiruošę priemonės ir paskyrę už šių priemonių vykdymą atsakingus asmenis.

18. Apie elektros energijos ar galios ribojimus perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatorius privalo iš anksto, ne vėliau kaip prieš 24 valandas, pranešti tiekėjams ir vartotojams. Pranešama per Lietuvos radijo pirmąją programą arba visomis įmanomomis ryšio priemonėmis. Pranešime perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriai turi nurodyti elektros energijos tiekimo ar galios apribojimų trukmę, jų dydį (eilę) ir laiką. Perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriams prireikus nedelsiant įvesti elektros galios apribojimo grafikus, jie visomis įmanomomis ryšio priemonėmis turi pranešti apie tai tiekėjams ir vartotojams ne vėliau kaip prieš 1 valandą.

19. Elektros energijos tiekimą nutraukti ar apriboti vartotojams be jų išankstinio įspėjimo galima tik tais atvejais, kai tai būtina siekiant išvengti avarijos energetikos sistemoje ar likviduoti patirtą avariją. Tokiais atvejais perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriai vykdo vartotojų avarinių atjungimų grafiką. Elektros energijos tiekimo nutraukimo ar ribojimo priežastis perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriai turi vėliau nedelsdami pranešti tiekėjams ir vartotojams.

V. ELEKTROS ENERGIJOS TIEKIMO NUTRAUKIMAS AR APRIBOJIMAS VYKDANT BŪTINUS ELEKTROS TINKLŲ PRIEŽIŪROS DARBUS

20. Elektros energijos perdavimo ar skirstymo paslaugų sutartyse turi būti numatytos vartotojų elektros energijos tiekimo nutraukimo ar apribojimo sąlygos dėl planuojamų perdavimo ar skirstomųjų elektros tinklų ar kitų įrenginių priežiūros darbų (remonto, rekonstravimo, prijungimo arba perjungimo ir pan.). Elektros energijos perdavimo ar skirstymo paslaugų sutartyje, sudarytoje tarp perdavimo ar skirstomojo tinklo operatoriaus ir vartotojo, turi būti nustatyta vartotojo įrenginių didžiausia galima išjungimo trukmė per metus.

21. Elektros energijos tiekimo tinklų priežiūros darbams atlikti perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriai turi iš anksto sudaryti grafikus.

22. Vykdamas elektros energijos tinklų priežiūros darbų grafiką perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriai apie numatomus elektros energijos tiekimo nutraukimus ar apribojimus ne vėliau kaip prieš 15 kalendorinių dienų turi raštu (paštu, per kurjerį, faksimiliniu ryšiu arba viešai skelbiant vartotojo vietos laikraštyje) pranešti tiekėjams ir vartotojams, nurodydami elektros energijos tiekimo nutraukimo ar apribojimo laiką ir trukmę.

23. Jei tiekėjas ar vartotojas (išskyrus fizinius asmenis, naudojančius elektros energiją buitiniams reikmėms), gavęs raštišką perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriaus pranešimą apie elektros energijos tiekimo nutraukimus ar apribojimus dėl elektros energijos planinių priežiūros darbų vykdymo, per 3 darbo dienas pareiškia nesutikimą, abi šalys per 3 darbo dienas privalo susitarti dėl visapusiškai priimtinos elektros energijos tiekimo nutraukimo ar apribojimo datos. Jei sprendimas nerandamas, tai pats perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatorius, vadovaudamasis Elektros energijos perdavimo ar skirstymo sutartimi, turi nustatyti elektros energijos tiekimo nutraukimo ar apribojimo datą ir laiką. Šiuo atveju elektros energijos tiekimas gali būti nutraukiamas ar apribojamas praėjus ne mažiau kaip 15 kalendorinių dienų nuo pirmojo pranešimo ir ne anksčiau kaip 3 dienoms nuo vartotojo informavimo apie pakartotinai nustatytą nutraukimo ar apribojimo datą.

24. Elektros energijos perdavimo ar skirstymo paslaugų sutartyje, sudarytoje tarp perdavimo ar skirstomojo tinklo operatoriaus ir vartotojo, gali būti numatyti ir kiti pranešimo būdai bei terminai.

25. Tiekėjai ir vartotojai neturi trukdyti perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriams atlikti elektros energijos tinklų planinius priežiūros darbus.

VI. NUOSTOLIŲ DĖL ELEKTROS ENERGIJOS TIEKIMO NUTRAUKIMO AR APRIBOJIMO SKAIČIAVIMAS IR ATLYGINIMAS

26. Kai vartotojui nutraukiamas arba apribojamas elektros energijos tiekimas, išskyrus atvejus, nurodytus šios tvarkos 5 punkte, perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriai atlygina vartotojui patirtus tiesioginius nuostolius.

27. Perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriai neatlygina vartotojui patirtų nuostolių, kai jam elektros energijos tiekimas nutraukiamas arba apribojamas dėl šių nenugalimos jėgos aplinkybių:

27.1. stichinių gamtos reiškinių (potvynio, perkūnijos, apšalo, šlapdribos, audros, ižo ir pan.) ir gaisro atvejais;

27.2. karo, teroristinių veiksmų;

27.3. vartotojo veiklos ar neveikimo;

27.4. trečiojo asmens veiklos (elektros įrenginių vagystės ar gadinimo, pašalinių daiktų užmetimo ant orinių elektros linijų laidų ir pan.); sisteminės priešavarinės automatikos poveikio (esant gedimui ar avarijai kitose energetikos sistemose).

28. Prašymą dėl nuostolių atlyginimo vartotojas turi pateikti perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriui per 10 kalendorinių dienų nuo nuostolių atsiradimo dienos. Perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatorius, gavęs vartotojo prašymą, ne vėliau kaip per 10 kalendorinių dienų nuo jo gavimo turi jį išnagrinėti ir kartu su vartotoju sudaryti komisiją priežastims ištirti ir patirtų nuostolių dydžiui nustatyti.

29. Elektros energijos nutraukimo laikas, nepatiktos elektros energijos kiekis ir priežastys nustatomos pagal perdavimo ar skirstomojo tinklo operatoriaus bei vartotojo operatyvinius dokumentus ir registruojančių prietaisų rodmenis. Nepagamintos, nekokybiškai pagamintos arba sugadintos produkcijos kiekiai, sugadintos įrangos vertė nustatoma pagal vartotojo įrodančius dokumentus. Jeigu vartotojas nuostolių dydžio negali tiksliai įrodyti, tai jų vertė nustatoma šalių susitarimu. Šalims nesusitarus, nuostolių vertę nustato teismas.

30. Komisijos išvados ir rezultatai įforminami aktu. Bet kurios suinteresuotos šalies pageidavimu nustatant patirtų nuostolių vertę ir surašant aktą, gali dalyvauti nepriklausomi ekspertai, už kurių veiklą sumoka dėl nuostolių kalta šalis.

31. Nuostoliai, patirti dėl elektros energijos tiekimo nutraukimo ar apribojimo, turi būti atlyginti per 15 kalendorinių dienų.

32. Jei vartotojas, eksploatuodamas elektros įrenginius, pažeidė galiojančių teisės aktų reikalavimus ir dėl jo veiksmų ar neveikimo elektros energijos tiekimo tinkluose, įrenginiuose ar prietaisuose įvyko avarija arba sutrikimas ir elektros energija nebuvo tiekiama kitiems vartotojams arba buvo daroma įtaka elektros energijos kokybei, kas atsiliepė kitų vartotojų technologiniam procesui, tai jis atlygina perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriui ir kitiems vartotojams, kurie pareiškė pretenzijas tinklų operatoriui dėl elektros energijos kokybės, patirtus tiesioginius nuostolius. Avarijų ir sutrikimų priežastys šiais atvejais nustatomos vadovaujantis Energetikos įrenginių avarijų ir sutrikimų tyrimo ir apskaitos nuostatais.

33. Ginčai, kilę dėl elektros energijos tiekimo nutraukimo ar ribojimo, dėl patirtų nuostolių vertės ir padarytos žalos atlyginimo, sprendžiami šalių susitarimu arba teismo tvarka.

ĮPAREIGOJIMŲ TEIKTI VIEŠUOSIUS INTERESUS ATITINKANČIAS PASLAUGAS DAVIMO TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Europos Sąjungos 1996 m. gruodžio 19 d. direktyvos 96/92/EC „Dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių“ 3 straipsnis nustato, kad „valstybės narės, vadovaudamosi bendrais ekonominiais interesais, gali elektros energetikos sektoriaus įmonėms nustatyti įpareigojimus, susijusius su viešosiomis paslaugomis, reguliuojančius saugumą, tarp jų saugų tiekimą, jo reguliarumą, kokybę ir kainą bei aplinkos apsaugą. Šie įpareigojimai turi būti aiškūs, suprantami, nediskriminuojantys ir patikimi; valstybės narės nedelsdamos paskelbia ir praneša apie įpareigojimus Komisijai“.

2. Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (Žin., 2000, Nr. [66-1984](#), Nr. [113-3606](#); 2001, Nr. [56-1983](#)) 3, 5 ir 38 straipsniai nustato reguliavimo pagrindus, kuriais remdamasi Vyriausybė sudaro viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašą ir gali įpareigoti rinkos, perdavimo ar skirstymo tinklų operatorius bei tiekėjus teikti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas. Elektros energijos tiekėjai šių paslaugų teikimo sąnaudas gali įtraukti į elektros energijos pardavimo vartotojams tarifus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1474 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. [104-3713](#)) patvirtino Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje sąrašą.

3. Įpareigojimų teikti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas davimo taisyklės (toliau – taisyklės), sudarytos vadovaujantis nurodytais teisės aktais, nustato elektros energetikos sektoriaus paslaugų, susijusių su visuomenės saugumu, aplinkos apsauga ir elektros energijos gamyba naudojant atsinaujinančiuosius bei atliekinius energijos išteklius, bendrąsias davimo sąlygas ir reglamentuoja reikalavimus bei įpareigojimus tiekimo licencijos turėtojams, rinkos, perdavimo ir skirstymo tinklų operatoriams ir laisviesiems vartotojams, importuojantiems elektros energiją, teikti šias paslaugas.

4. Taisyklėse vartojamos sąvokos:

Viešieji interesai elektros energetikos sektoriuje – visokia veikla ar neveikimas elektros energetikos sektoriuje, tiesiogiai ar netiesiogiai susiję su visuomenės saugumu bei aplinkos apsauga, taip pat elektros energijos gamyba naudojant atsinaujinančiuosius, atliekinius energijos išteklius bei kombinuotojo elektros energijos ir šilumos gamybos ciklo elektrinėse.

Viešuosius interesus atitinkančios paslaugos – elektros energetikos sektoriaus paslaugos, kurias nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija, vadovaudamasi visuomenės interesais.

5. Taisyklės yra privalomos:

5.1. valstybės institucijoms ir juridiniams ar fiziniams asmenims, kurių kompetencijai priklauso elektros rinkos funkcionavimo, elektros energijos gamybos, tiekimo, perdavimo, skirstymo ir kt. klausimų sprendimas;

5.2. savivaldybės institucijoms, kurių teritorijoje yra elektros gamybos, tiekimo, perdavimo ir skirstymo įmonės.

II. ELEKTROS ENERGIJOS SUPIRKIMO REIKALAVIMAI IR ĮPAREIGOJIMAI

6. Tiekimo licencijos turėtojai privalo supirkti elektros energiją, pagamintą gamintojų, prijungtų prie perdavimo tinklo, naudojant atsinaujinančiuosius bei atliekinius energijos išteklius, ir

parduoti ją savo vartotojams. Šis reikalavimas taikomas ir laisviesiems vartotojams, importuojantiems elektros energiją. Superkant šią energiją taikomos tokios sąlygos:

6.1. rinkos operatorius vienodomis ir nediskriminuojančiomis sąlygomis kas mėnesį paskirsto tiekėjams konkretų superkamos elektros energijos kiekį, atsižvelgdamas į gamintojų jam pateikiamas paraiškas apie numatomą elektros energijos gamybos apimtį;

6.2. Valstybinė kainų ir energetikos veiklos kontrolės komisija nustato elektros energijos supirkimo kainą;

6.3. tiekėjai superkamą energiją įtraukia į apskaitą atskirose sąskaitose, be to, šios paslaugos teikimo sąnaudas jie gali įtraukti į elektros energijos pardavimo vartotojams tarifus;

6.4. perdavimo tinklo operatorius turi užtikrinti pirmenybinį elektros energijos, pagamintos naudojant atsinaujinančiuosius ir atliekinius energijos išteklius, transportavimą elektros perdavimo tinklais (kai laidumas ribotas).

7. Tiekimo licencijos turėtojai privalo supirkti elektros energiją, pagamintą termofikaciniu režimu kombinuotojo elektros energijos ir šilumos gamybos ciklo elektrinėse, kai jos tiekia šilumą į miestų centralizuotuosius šilumos tiekimo tinklus, ir parduoti ją savo vartotojams. Šis reikalavimas taikomas ir laisviesiems vartotojams, importuojantiems elektros energiją. Superkant šią energiją taikomos tokios sąlygos:

7.1. Ūkio ministerija nustato elektrinių, iš kurių būtina supirkti elektros energiją, sąrašą ir supirkimo apimtį per kiekvienus kalendorinius metus;

7.2. rinkos operatorius vienodomis ir nediskriminuojančiomis sąlygomis kas mėnesį paskirsto tiekėjams konkretų superkamos elektros energijos kiekį, atsižvelgdamas į gamintojų jam pateikiamas paraiškas apie numatomą elektros energijos gamybos apimtį;

7.3. Valstybinė kainų ir energetikos veiklos kontrolės komisija nustato elektros energijos supirkimo kainos reguliavimo tvarką;

7.4. tiekėjai šios paslaugos teikimo sąnaudas gali įtraukti į elektros energijos pardavimo vartotojams tarifus.

8. Tiekimo licencijos turėtojai privalo supirkti elektros energiją, pagamintą nustatytose elektrinėse, kuriose elektros energijos gamyba būtina energetikos sistemos rezervams užtikrinti, ir parduoti energiją savo vartotojams. Šis reikalavimas taikomas ir laisviesiems vartotojams, importuojantiems elektros energiją. Superkant šią energiją taikomos tokios sąlygos:

8.1. Ūkio ministerija nustato elektrinių, iš kurių būtina supirkti elektros energiją, sąrašą ir supirkimo apimtį per kiekvienus kalendorinius metus;

8.2. rinkos operatorius vienodomis ir nediskriminuojančiomis sąlygomis kas mėnesį paskirsto tiekėjams konkretų superkamos elektros energijos kiekį, atsižvelgdamas į gamintojų jam pateikiamas paraiškas apie numatomą elektros energijos gamybos apimtį;

8.3. Valstybinė kainų ir energetikos veiklos kontrolės komisija nustato elektros energijos supirkimo kainos reguliavimo tvarką;

8.4. tiekėjai šios paslaugos teikimo sąnaudas gali įtraukti į elektros energijos pardavimo vartotojams tarifus.

9. Visuomeninio tiekimo licencijos turėtojai privalo supirkti elektros energiją, pagamintą gamintojų, prijungtų prie skirstomojo tinklo, naudojant atsinaujinančiuosius bei atliekinius energijos išteklius, ir parduoti ją savo vartotojams. Šis reikalavimas taikomas ir laisviesiems vartotojams, importuojantiems elektros energiją. Superkant šią energiją taikomos tokios sąlygos:

9.1. Valstybinė kainų ir energetikos veiklos kontrolės komisija nustato elektros energijos supirkimo kainą;

9.2. visuomeniniai tiekėjai superkamą energiją įtraukia į apskaitą atskirose sąskaitose, be to, šios paslaugos teikimo sąnaudas jie gali įtraukti į elektros energijos pardavimo vartotojams tarifus.

10. Tiekimo licencijos turėtojai ir laisvieji vartotojai, importuojantys elektros energiją, privalo sumokėti atominės energetikos darbo saugumo užtikrinimo, atliekų saugojimo ir laidojimo išlaidas. Mokant už šias išlaidas taikomos tokios sąlygos:

10.1. Valstybinė kainų ir energetikos veiklos kontrolės komisija Ūkio ministerijos teikimu, kuriame atsižvelgiama į Europos Sąjungos, G-7 valstybių grupės ir kitų valstybių bei tarptautinių finansų institucijų ilgalaikę ir esminę finansinę pagalbą, nustato būtinas lėšas atominės energetikos

darbo saugumo užtikrinimo, atliekų saugojimo ir laidojimo išlaidoms padengti per kalendorinius metus;

10.2. rinkos operatorius paskirsto šias lėšas kiekvienam tiekimo licencijos turėtoji ir laisvajam vartotoji, importuojančiam elektros energiją, proporcingai numatomam pirkti elektros energijos kiekiui per kiekvieną kalendorinį mėnesį;

10.3. tiekėjai šias lėšas įtraukia į apskaitą atskirose sąskaitose, be to, šios paslaugos teikimo sąnaudas jie gali įtraukti į elektros energijos pardavimo vartotojams tarifus;

10.4. rinkos operatorius iš tiekėjų gautas šios paslaugos teikimo lėšas privalo pervesti įmonėms, kurios atlieka atominės energetikos darbo saugumo užtikrinimo, atliekų saugojimo ir laidojimo darbus.

11. Gamintojai, atitinkantys 7 ir 8 punktuose nurodytas kategorijas, ne vėliau kaip iki kiekvienų kalendorinių metų liepos 1 dienos privalo raštu kreiptis į Ūkio ministeriją dėl planuojamos parduoti elektros energijos apimties nustatymo. Prie prašymo būtina pridėti:

11.1. įmonės registravimo pažymėjimo ir įmonės įstatų kopijas, patvirtintas įmonės antspaudu ir vadovo parašu;

11.2. dokumentus, patvirtinančius, kad gamintojas priskirtinas vienai iš gamintojų kategorijų, nurodytų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1474 (Žin., 2001, Nr. [104-3713](#)) patvirtintame Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašė;

11.3. prašomą patvirtinti elektros energijos tiekimo apimtį ir motyvus tokiai apimčiai nustatyti.

12. Ūkio ministerija ne vėliau kaip iki kiekvienų kalendorinių metų rugpjūčio 1 dienos privalo patvirtinti kreipimesi nurodytą elektros energijos supirkimo apimtį arba argumentuotai sumažinti ar atsisakyti jas patvirtinti bei raštu informuoti visus dėl tokios apimties patvirtinimo besikreipusius gamintojus, rinkos operatorių ir Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją.

13. Gamintojai, kuriems šiose taisyklėse nurodyta tvarka Ūkio ministerija nustato konkrečią pardavimo apimtį, ne vėliau kaip iki kiekvienų kalendorinių metų rugpjūčio 15 dienos skaičiuoja kainas, atsižvelgdami į Ūkio ministerijos nustatytą apimtį, ir pristato Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai apskaičiavimus kainų pagrįstumui patikrinti.

14. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija ne vėliau kaip iki kiekvienų kalendorinių metų rugsėjo 15 dienos nustato, ar kainos apskaičiuotos laikantis nustatytos metodikos ir tvarkos. Gamintojams per 30 dienų neištaisius nurodytų klaidų, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija turi teisę vienašališkai nustatyti gamintojų kainas.

15. Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašė nurodytą elektros energiją iš gamintojų, prijungtų prie perdavimo tinklų, kurios supirkimo apimtį tvirtina Ūkio ministerija, centralizuotai superka rinkos operatoriaus licencijos turėtojas ir centralizuotai parduoda visiems visuomeniniams ir nepriklausomiems tiekėjams bei laisviesiems vartotojams, importuojantiems elektros energiją rinkos operatoriaus nurodyta apimtimi, paskirstyta mėnesiais.

Rinkos operatorius, paskirstydamas Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašė nurodytą elektros energiją visuomeniniams ir nepriklausomiems tiekėjams bei laisviesiems vartotojams, importuojantiems elektros energiją, privalo vadovautis lygiateisiškumo principu, atsižvelgdamas į įpareigojimų dydį, priskirtą visuomeniniams tiekėjams, superkantiems elektros energiją iš gamintojų, prijungtų prie skirstomųjų tinklų.

Supirkimo apimtis kiekvienam tiekėjui nustatoma pagal suvidurkintą visų gamintojų kainą. Suvidurkintai kainai skaičiuoti rinkos operatorius privalo parengti ir Valstybinėje kainų ir energetikos kontrolės komisijoje patvirtinti šios kainos skaičiavimo metodiką.

Suvidurkinta elektros energijos kaina skaičiuojama praėjus kalendoriniam mėnesiui pagal tą kalendorinį mėnesį supirktos elektros energijos apimtį.

16. Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų sąrašė nurodytą elektros energiją iš gamintojų, prijungtų prie skirstomųjų tinklų, kurių supirkimo apimtį tvirtina Ūkio ministerija, centralizuotai superka to regiono, kuriame yra šis gamintojas, visuomeninis tiekėjas.

III. ĮPAREIGOJIMAI UŽTIKRINTI VISŲ VARTOTOJŲ APRŪPINIMĄ ELEKTROS ENERGIJA

17. Perdavimo tinklų ir skirstomųjų tinklų operatoriai privalo garantuoti visų vartotojų, įvykdžiusių atitinkamus norminius dokumentais apibrėžtus reikalavimus, prijungimą prie perdavimo ar skirstomųjų elektros tinklų ir užtikrinti jiems reguliarią (patikimą) elektros energijos tiekimą. Energijos perdavimo ir skirstymo kokybė turi atitikti atitinkamų standartų reikalavimus.

Jei avarinėse situacijose būtina apriboti vartojimą, tai vartotojams elektros energija turi būti atjungiamą ar apribojama pagal iš anksto nustatytus ir viešai paskelbtus vartojimo apribojimo prioritetus.

18. Visuomeniniai ir nepriklausomi tiekėjai bei skirstomųjų tinklų ir perdavimo tinklų operatoriai, sudarydami su vartotojais atitinkamas elektros pardavimo, transportavimo ar naudojimosi tinklu sutartis, privalo užtikrinti vartotojų interesų gynimą. Tam sutartyse privaloma patenkinti šiuos reikalavimus:

18.1. sutarties sąvokos ir sąlygos turi būti aiškios ir užtikrinti vartotojams skaidrią informaciją apie numatomas paslaugas, jų tarifus, atsiskaitymus už energiją, paslaugų kokybę ir kompensavimą, jei kokybės reikalavimai bus pažeidžiami;

18.2. ginčų sprendimo mechanizmas turi būti aiškus ir reikalauti mažai išlaidų.

IV. ELEKTROS ENERGIJOS TIEKIMO SAUGUMO UŽTIKRINIMAS

19. Perdavimo tinklo operatorius privalo plėtoti šalies energetikos sistemos infrastruktūrą ir sisteminius ryšius siekdamas patenkinti augančius šalies elektros energijos poreikius, aiškiai ir skaidriai reglamentuodamas su tuo susijusias išlaidas bei jų kompensavimo tvarką.

20. Ūkio ministerija:

20.1. atlieka su tiekimo saugumu susijusių klausimų stebėseną (monitoringą) šalies elektros energijos rinkoje ir kasmet iki liepos 31 d. paskelbia ataskaitą su išvadomis ir pasiūlymais. Stebėseną turi apimti šiuos klausimus: tiekimo šaltinių pajėgumo ir poreikių balansas, laukiami galios poreikiai ir planuojami ar statomi šaltinių pajėgumo objektai, taip pat konkurencijos apimtis šalies rinkoje;

20.2. palaiko ryšius su Europos Sąjungos institucijomis, informuoja jas apie priemones, kurios buvo priimtos nustatant įpareigojimus teikti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21. Juridiniai ir fiziniai asmenys, pažeidę šias taisykles, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

22. Ūkio ministerija ir Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija pagal savo kompetenciją kontroliuoja, kaip laikomasi šių taisyklių nuostatų.

23. Ūkio ministerijos sprendimai dėl elektros energijos supirkimo iš šių taisyklių II skyriuje nurodytų elektrinių (sąrašas ir supirkimo apimtys klausimai) gali būti skundžiami įstatymų nustatyta tvarka.

ENERGETIKOS ĮRENGINIŲ AVARIJŲ IR SUTRIKIMŲ TYRIMO IR APSKAITOS NUOSTATAI

I. BENDROJI DALIS

1. Šie nuostatai reglamentuoja elektros, šilumos, dujų įrenginiuose (toliau – energetikos įrenginiuose) įvykusių avarijų, sutrikimų tyrimo tvarką ir yra privalomi fiziniams bei juridiniams asmenims, turintiems energetikos įrenginius, kurie gamina, tiekia, paskirsto ar vartoja elektros, šilumos energiją (toliau – energiją), degiąsias gamtines ir suskystintąsias angliavandenilines dujas, naudojamas kurui (toliau – dujas), neatsižvelgiant į žinybinį pavaldumą ir nuosavybės formas.

Dėl energetikos įrenginio avarijos, sutrikimo įvykę nelaimingi atsitikimai, susiję su darbo sutartimi sulygtu darbu, tiriami vadovaujantis Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatais, patvirtintais 2001 m. birželio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 748 (Žin., 2001, Nr. [53-1881](#)). Mirtini ir sunkūs buitiniai nelaimingi atsitikimai, susiję su elektros, šilumos ir dujų įrenginių pavojingais ir kenksmingais veiksniais, tiriami vadovaujantis šių atsitikimų tyrimo tvarka, patvirtinta 2001 m. lapkričio 28 d. Energetikos valstybinės inspekcijos įsakymu Nr. 55 (Žin., 2001, Nr. [102-3649](#)).

Jei dėl energetikos įrenginio gedimo ar sutrikimo pavojingame objekte įvyksta pramoninė avarija, ji tirinama vadovaujantis Pramoninių avarių prevencijos, likvidavimo ir tyrimo nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 1090 (Žin., 1995, Nr. [65-1625](#)), dalyvaujant Energetikos valstybinės inspekcijos pareigūnui.

2. Energetikos įrenginių avarių, šių įrenginių darbo sutrikimų tyrimo tikslas: nustatyti avarių, sutrikimų priežastis, numatyti priemones panašiams atvejams išvengti, įvertinti energetikos įrenginių darbo patikimumą, saugumą, personalo veiksmus.

3. Energetikos įrenginių darbo sutrikimai, elektros, šilumos gamybos bei šių energijos rūšių ir dujų perdavimo, paskirstymo, vartojimo nutraukimai ar apribojimai pagal jų pobūdį bei pasekmes skirstomi į avarijas ir sutrikimus (žr. II skyrių). Branduolinės energetikos objektuose šie sutrikimai klasifikuojami remiantis teisės aktais, reglamentuojančiais šių objektų eksploatavimą, tačiau įvykus incidentui su elektros, šilumos bei dujų įrenginiais ir jei toks incidentas pagal šiuos Nuostatus būtų klasifikuojamas kaip energetikos įrenginių avarija ar sutrikimas, tai dalyvauti tiriant tokį incidentą turi būti kviečiamas Energetikos valstybinės inspekcijos atstovas. Apie tokį incidentą pranešama remiantis šių Nuostatų 4 punktu.

4. Energetikos įrenginio valdytojas ar jo įgaliotas asmuo, sužinojęs apie įvykusią avariją ar sutrikimą, taip pat dėl energetikos įrenginių avarijos ar sutrikimo nukentėjus darbuotojams bei padarius žalą aplinkai, ne vėliau kaip per 4 valandas, o jei šie įvykiai įvyksta nedarbo dieną, tai ne vėliau kaip per 2 valandas prasidėjus darbo dienai privalo pranešti Energetikos valstybinės inspekcijos teritoriniams skyriams, taip pat organizuoti avarių, sutrikimų tyrimą, jų padarinių lokalizavimą ir likvidavimą. Apie šiuos įvykius būtina pranešti ir kitoms institucijoms, jei tai nustatyta kituose teisės aktuose.

5. Tais atvejais, kai avarija ar sutrikimas susiję su energetikos įrenginių (prietaisų) naudojimu gyvenamuosiuose namuose, apie šiuos įvykius vietos savivaldos institucijos praneša Energetikos valstybinės inspekcijos teritoriniam skyriui.

6. Kiekvienas apskaitomas sutrikimas turi būti klasifikuojamas pagal sunkiausias pasekmes.

7. Tyrimo dokumentuose nustatytas organizacines ir technines priemones privaloma vykdyti nurodytais terminais.

8. Už avarijos ar sutrikimo nuslėpimą, jų aplinkybių pakeitimą, nepranešimą šių Nuostatų 4 punktu nustatytu laiku atsako objekto, kuriame įvyko šis įvykis, vadovas, valdytojas teisės aktų nustatyta tvarka.

9. Pagrindinės sąvokos ir apibrėžimai:

energetikos sektorius – energetikos dalis, susijusi su kuria nors energijos išteklių ar energijos rūšimi: kuru, elektra, šiluma;

energetikos įrenginiai:

- *elektros įrenginiai* – tai įrenginiai (mašinos, aparatai, linijos ir jų pagalbiniai įtaisai), skirti elektros energijai gaminti, kaupti, perduoti, keisti (transformuoti), paskirstyti arba vartoti;

- *šilumos įrenginiai* – įrenginiai, kuriais šilumos energija gaminama, kaupiama, redukuojama, perduodama, skirstoma, vartojama, taip pat kuriuose skystasis arba kietasis kuras bei vanduo paruošiami šilumai gaminti ir tiekti;

- *dujų įrenginiai* – tai įrenginiai, kuriais degiosios gamtinės ar suskystintosios angliavandenilinės dujos naudojamos kurui, tiekiamos, transportuojamos, skirstomos, saugomos, vartojamos;

pagrindinė (elektrinės, transformatorinės pastotės, elektros ar šilumos tinklo, katilinės) schema – schema, sujungianti elektros ar šilumos įrenginius, tarp jų ir rezervinius, be kurių neįmanoma atlikti pagrindinės objekto funkcijos projekcinio patikimumo, efektyvumo ir saugumo lygiu;

dujas deginantys įrenginiai – įvairios paskirties įrenginiai dujoms deginti su degimui reikalingo oro padavimo ir degimo produktų šalinimo įranga bei jų instaliacija;

dujų tiekimo sistema (-os) – dujų vamzdynų ir įrenginių dujoms tiekti, transportuoti ir skirstyti visuma kartu su apsaugos nuo elektrocheminės korozijos įrenginiais;

buitiniai dujiniai prietaisai – dujas deginantys prietaisai su degimui reikalingo oro padavimo ir degimo produktų šalinimo sistemomis: viryklės, vandens šildytuvai, šildymo katilai, oro šildytuvai, židiniai ir kiti šildymo prietaisai, kurių galia ne didesnė kaip 120 kW;

šilumos šaltinis – šilumos įrenginių, kuriuose gaminama šilumos energija, visuma;

šilumos tinklų magistralė – vamzdynų sistema, skirta šilumai perduoti tarp šilumos šaltinių ar tarp šilumos šaltinių ir paskirstomųjų šilumos tinklų;

energetikos įrenginių techninis eksploatavimas – įrenginių arba jų sudėtinių dalių technologinis valdymas, techninė priežiūra, operatyvus defektų šalinimas, remontas, matavimai, bandymai, paleidimo ir derinimo darbai;

energetikos įmonė – ekonomiškai ir juridškai įteisintas savarankiškas ūkio subjektas, kurio vienas ar keli pagrindiniai tikslai yra energetinė veikla;

gamybinis vienetas – katilinė, elektrinė ar kitas įmonės padalinys, turintis atskirą teritoriją ir gaminantis produkciją;

energetikos įrenginius eksploatuojanti organizacija – tai įmonė, turinti atitinkamos energetinės veiklos leidimą, eksploatuojanti pagal sutartį kitų įmonių (savininkų, valdytojų) energetikos įrenginius;

savininkas – asmuo, disponuojantis nuosavybės teise turimą turtą;

valdytojas – asmuo, valdantis kito asmens nuosavybės teise turimą turtą;

vartotojas – tai fizinis arba juridinis asmuo, kuris nustatyta tvarka vartoja elektros, šilumos energiją, dujas;

elektros, šilumos energijos tiekėjas – tai fizinis arba juridinis asmuo, turintis teisę tiekti elektros, šilumos energiją vartotojui pagal tarpusavyje sudarytą tiekimo ir vartojimo sutartį;

vandens telkiniai – jūra, upės, ežerai ir dirbtiniai vandens telkiniai, esantys už įmonės (gamybinio vieneto) teritorijos ribų, neįeinantys į uždara apytakinę vandens sistemą;

ypatingoji ekologinė situacija – pavojinga aplinkos būklė, kai dėl ūkinės veiklos, avarijos ar kitokio įvykio bei gamtinių priežasčių labai ir (ar) nuolat viršijami aplinkos kokybės normatyvai, degradoja aplinka;

pavojingas objektas – įmonė, sandėlis arba kitas statinys, kuriame nuolat arba laikinai gaminama, perdirbama, laikoma, perkraunama, naudojama, sandėliuojama arba neutralizuojama viena arba kelios pavojingosios medžiagos ar jų atliekos (toliau vadinama – pavojingosios medžiagos), kurių kiekis yra didesnis už nustatytą šios medžiagos ribinį kiekį.

II. AVARIJŲ IR SUTRIKIMŲ POŽYMAI

10. Prie avarių elektros įrenginiuose priskiriama:

10.1. elektrinės, katilinės pagrindinės elektros schemos įrenginio ar jo valdymo, relinės apsaugos ir automatikos grandinių bei kitų elementų gedimas, sprogimas, gaisras, pastato ar statinio (jo dalies) sugriuvimas, neleistinos laikančiųjų konstrukcijų deformacijos, dėl ko įrenginys buvo avarine tvarka remontuojamas, keičiamas ir jo nebuvo įmanoma eksploatuoti ilgiau kaip 25 paras;

10.2. elektrinės (vieno gamybinio vieneto) visos veikiančios (elektros ir šilumos) galios avarinis arba klaidingas išjungimas, jeigu darbe buvo daugiau kaip vienas blokas, o suminė elektros ir šilumos apkrova sudarė daugiau kaip 50 MW;

10.3. elektros tinklų 110 kV ir aukštesnės įtampos linijos ar pastotės pagrindinės elektros schemos įrenginio ar jo valdymo, relinės apsaugos ir automatikos grandinių bei kitų elementų gedimas, sprogimas, gaisras, pastato ar statinio (jo dalies) sugriuvimas, neleistinos laikančiųjų konstrukcijų deformacijos, dėl ko įrenginys buvo avarine tvarka remontuojamas, keičiamas ir jo nebuvo įmanoma eksploatuoti ilgiau kaip 25 paras;

10.4. išjungimas vartotojų grupės, kurių bendra vartojamoji galia sudarė 100 MW ir daugiau (išskyrus tuos vartotojus, kuriems elektros tiekimas buvo atnaujintas automatikos įrenginių veikimu);

10.5. energetikos sistemos darbas, be pertraukos trukęs vieną valandą ir ilgiau, esant dažniui, žemesniam kaip 49,0 Hz, arba kai toks darbas per parą su pertraukomis truko ilgiau kaip 3 valandas, o Lietuvos energetikos sistemai dirbant atskirai nuo kitų energetikos sistemų, kai vieną valandą ar ilgiau elektros srovės dažnis žemesnis negu 49,5 Hz arba kai tokiu dažniu dirbama per parą su pertraukomis ilgiau kaip 3 valandas;

10.6. 10 kV ir aukštesnės įtampos elektros linijų masinis išjungimas arba jų pažeidimai dėl stichinių reiškinių, esant suminiam elektros energijos nepatiekimui daugiau kaip 500 MWh.

Stichiniams reiškiniams vykstant su pertraukomis, neviršijant 2 parų, jų pasekmės priskiriamos vienai avarijai;

10.7. elektros energijos tiekimo gyvenamajai vietai (miestui ar jo daliai, gyvenvietei) nutraukimas ilgesniam kaip 12 val. laikotarpiui, kai gyventojų skaičius yra 20 tūkstančių ar didesnis;

10.8. hidroelektrinės (1 MW arba didesnės bendros galios) statinių ar įrenginių pažeidimai, dėl ko buvo išleistas iš saugyklos vanduo;

10.9. vartotojų, kai įmonėje (gamybiniame viename), kurioje dirba 300 ar daugiau darbuotojų, elektros įrenginių gedimas, dėl ko išsijungė pagrindiniai gamybos ir technologijos įrenginiai bei dėl to įmonėje (gamybiniame viename) ilgiau kaip 36 valandas nebuvo gaminama produkcija ar išleidžiamos produkcijos apimtis sumažėjo daugiau negu jos vidutiniškai pagaminama per tą laikotarpį, įvertinant pagamintos produkcijos vidurkį trijų darbo dienų laikotarpiu iki avarijos;

10.10. įvykis elektros įrenginiuose, dėl kurio susidarė ypatingoji ekologinė situacija.

11. Prie avarių šilumos įrenginiuose priskiriama:

11.1. elektrinės, katilinės pagrindinės šilumos schemos įrenginio ar jo valdymo, apsaugos ir automatikos grandinių bei kitų elementų gedimas, sprogimas, gaisras, pastato ar statinio (jo dalies) sugriuvimas, neleistinos laikančiųjų konstrukcijų deformacijos, dėl ko įrenginys buvo avarine tvarka remontuojamas, keičiamas ir jo nebuvo įmanoma eksploatuoti ilgiau kaip 25 paras;

11.2. elektrinės (gamybinio vieneto) visos veikiančios (šilumos) galios avarinis ar klaidingas išjungimas, jeigu darbe buvo daugiau kaip vienas blokas (katilas), o suminė šilumos apkrova sudarė daugiau kaip 50 MW;

11.3. priverstinis šilumos šaltinio arba dalies magistralinio šilumos tinklo (200 mm ar didesnio skersmens) atjungimas, dėl ko buvo nutrauktas šilumos tiekimas vartotojams:

11.3.1. gamybai ir technologijai, dėl ko įmonėje (gamybiniame viename), kurioje dirba 300 ar daugiau darbuotojų, 36 val. arba ilgiau nebuvo gaminama produkcija ar išleidžiamos produkcijos apimtis sumažėjo daugiau negu jos vidutiniškai pagaminama per tą laikotarpį, įvertinant pagamintos produkcijos vidurkį trijų darbo dienų laikotarpiu iki avarijos;

11.3.2. gyvenamiesiems namams, kuriuose gyvena 5000 ir daugiau gyventojų, socialinės ir komunalinės paskirties objektams šildymo sezono metu šilumos tiekimas nutrauktas 36 val. ar ilgesniam laikotarpiui;

- 11.4. įvykis šilumos įrenginiuose, dėl kurio susidarė ypatingoji ekologinė situacija.
12. Prie avarijų dujų įrenginiuose priskiriama:
 - 12.1. degių gamtinių ar suskystintųjų angliavandenilinių dujų ir oro mišinio sprogimai, gaisrai, išsiveržusių dujų užsiliepsnojimai, dėl ko buvo sužaloti žmonės ar sugadintas turtas:
 - 12.1.1. magistraliniuose dujotiekiuose;
 - 12.1.2. suskystintųjų ar suslėgtųjų dujų priėmimo ir išdavimo stotyse, punktuose;
 - 12.1.3. dujų tiekimo sistemose (15 m zonoje į abi puses nuo dujotiekio esančiuose inžinerijos tinklų šuliniuose, pastatų rūsiuose, kolektoriuose) ar dujų slėgį reguliuojančiuose objektuose;
 - 12.1.4. statiniuose, kuriuose įrengti dujas deginantys įrenginiai, ar šiuose įrenginiuose;
 - 12.2. įvykis dujų įrenginiuose, dėl ko susidarė ypatingoji ekologinė situacija.
13. Prie sutrikimų elektros įrenginiuose priskiriama:
 - 13.1. elektrinės, katilinės pagrindinės elektros schemos įrenginio, jo valdymo, relinės apsaugos ir automatikos grandinių bei kitų elementų gedimas, sprogimas, gaisras, pastato ar statinio (jo dalies) sugriuvimas, neleistinos laikančiųjų konstrukcijų deformacijos, dėl ko įrenginys buvo avarine tvarka remontuojamas, keičiamas ir jo nebuvo įmanoma eksploatuoti nuo 7 iki 25 parų;
 - 13.2. elektros tinklų 35 kV ir aukštesnės įtampos linijos ar pastotės pagrindinės elektros schemos įrenginio ar jo valdymo, relinės apsaugos ir automatikos grandinių bei kitų elementų gedimas, sprogimas, gaisras, pastato ar statinio sugriuvimas, dėl ko įrenginys buvo avarine tvarka remontuojamas, keičiamas ir jo nebuvo įmanoma eksploatuoti nuo 7 iki 25 parų;
 - 13.3. elektros energijos tiekimo nutraukimas I ar II kategorijos vartotojui ilgiau, negu nurodyta sutartyje tarp elektros energijos tiekėjo ir vartotojo, išskyrus atvejus, nustatytus Elektros energijos tiekimo ir vartojimo taisyklėse;
 - 13.4. išjungimas elektros vartotojų, kurių bendra vartojamoji galia sudarė daugiau kaip 50 MW (išskyrus tuos vartotojus, kuriems elektros tiekimas buvo atnaujintas automatikos įrenginiais);
 - 13.5. elektrinės (daugiau kaip 10 MW) visos veikiančios generuojančios galios (elektros) išjungimas viename gamybiniame vienetė, jeigu tuo pat metu išsijungė ir pagrindinis šilumos galios šaltinis;
 - 13.6. 10 kV ir aukštesnės įtampos elektros linijų masinis išjungimas arba pažeidimas dėl stichinių reiškinių, esant suminiam elektros energijos nepatiekimui nuo 50 MWh iki 500 MWh;
 - 13.7. elektros energijos tiekimo gyvenamajai vietai (miestui ar jo daliai, gyvenvietei) nutraukimas 6 valandų ar ilgesniam laikotarpiui, kai gyventojų skaičius yra 5 tūkstančiai ar didesnis;
 - 13.8. elektrinės (10 MW ir daugiau) elektros įrenginių nepaleidimas dispečeriniame grafike nustatytu laiku arba pagal dispečerio potvarkį ar paveikus priešavarinei automatikai, dėl ko buvo nutrauktas arba ribojamas elektros energijos tiekimas vartotojams;
 - 13.9. vartotojų, kai įmonėje (gamybiniame vienetė), kurioje dirba 100 ar daugiau darbuotojų, elektros įrenginių gedimas, dėl ko išsijungė pagrindiniai gamybos ir technologijos įrenginiai bei dėl to įmonėje (gamybiniame vienetė) ilgiau kaip 8 valandas nebuvo gaminama produkcija ar išleidžiamos produkcijos apimtis sumažėjo daugiau negu jos vidutiniškai pagaminama per tą laikotarpį, įvertinant pagamintos produkcijos vidurkį trijų darbo dienų laikotarpiu iki sutrikimo;
 - 13.10. elektros įrenginio gedimas, jo darbo režimo sutrikimas ar kitos priežastys, dėl kurių kenksmingos medžiagos buvo išleistos į vandens telkinius, viršijant leistinas užterštumo normas;
 - 13.11. energetikos sistemos darbas, be pertraukos trukęs vieną valandą ir ilgiau, esant dažniui, žemesniam kaip 49,2 Hz, arba kai toks darbas per parą su pertraukomis truko ilgiau kaip 3 valandas.
14. Prie sutrikimų šilumos įrenginiuose priskiriama:
 - 14.1. elektrinės, katilinės pagrindinės šilumos schemos įrenginio ar jo valdymo, apsaugos ir automatikos grandinių bei kitų elementų gedimas, sprogimas, gaisras, pastato ar statinio (jo dalies) sugriuvimas, neleistinos laikančiųjų konstrukcijų deformacijos, dėl ko įrenginys buvo avarine tvarka remontuojamas, keičiamas arba jo nebuvo įmanoma eksploatuoti nuo 7 iki 25 parų;

14.2. elektrinės, katilinės (vieno gamybinio vieneto) visos veikiančios (šilumos) galios avarinis ar klaidingas išjungimas, kai suminė šilumos apkrova sudarė 30 MW ir daugiau;

14.3. šilumos energijos tiekimo nutraukimas vartotojui ilgiau, negu nurodyta sutartyje tarp šilumos energijos tiekėjo ir vartotojo, išskyrus atvejus, nustatytus Šilumos energijos tiekimo ir vartojimo taisyklėse;

14.4. elektrinės, katilinės (10 MW ir daugiau) įrenginių nepaleidimas dispečeriniame grafike nustatytu laiku arba pagal dispečerio potvarkį, dėl ko buvo nutrauktas ar ribojamas šilumos tiekimas vartotojams;

14.5. priverstinis šilumos šaltinio arba dalies magistralinio šilumos tinklo (200 mm ar didesnio skersmens) atjungimas, dėl ko buvo nutrauktas šilumos tiekimas vartotojams:

14.5.1. gamybai ir technologijai, dėl ko įmonėje (gamybiniame vienetė), kurioje dirba 100 ar daugiau darbuotojų, 8 valandas arba ilgiau nebuvo gaminama produkcija ar išleidžiamos produkcijos apimtis sumažėjo daugiau negu jos vidutiniškai pagaminama per tą laikotarpį, įvertinant pagamintos produkcijos vidurkį trijų darbo dienų laikotarpiu iki sutrikimo;

14.5.2. gyvenamiesiems namams, kuriuose gyvena 300 ir daugiau gyventojų, socialinės ir komunalinės paskirties objektams, šildymo sezono metu šilumos tiekimas nutrauktas 16 valandų ar ilgesniam laikotarpiui;

14.5.3. gyvenamųjų namų, kuriuose gyvena 300 ir daugiau gyventojų, socialinės ir komunalinės paskirties objektų, atvirų karšto vandens tiekimo sistemų užteršimas naftos produktais;

14.6. šilumos įrenginio gedimas, jo darbo režimo sutrikimas ar kitos priežastys, dėl kurių kenksmingos medžiagos buvo išleistos į vandens telkinius;

14.7. elektrinės, katilinės įrenginio gedimas ar jo darbo režimo sutrikimas, dėl ko nusistovėjusiame režime dūmų išleidimas į aplinką ilgiau negu 1 val. laikotarpiu 2 ir daugiau kartų viršijo leistiną užterštumo normą.

15. Prie sutrikimų dujų įrenginiuose priskiriama:

15.1. degiųjų gamtinių ar suskystintųjų angliavandenilinių dujų ir oro mišinio sprogimai, gaisrai, išsiveržusių dujų užsiliepsnojimai, dėl ko buvo sužaloti žmonės ar sugadintas turtas statiniuose, kuriuose įrengti buitiniai dujiniai prietaisai;

15.2. neplanuotas dujų tiekimo nutraukimas dėl magistralinių dujotiekių, dujų tiekimo sistemų ar jų sudedamųjų dalių mechaninių, korozinių ar darbo sutrikimų;

15.2.1. gamybai ir technologijai, dėl ko įmonėje (gamybiniame vienetė), kurioje dirba 100 ar daugiau darbuotojų, 8 val. arba ilgiau nebuvo gaminama produkcija ar išleidžiamos produkcijos apimtis sumažėjo daugiau negu jos vidutiniškai pagaminama per tą laikotarpį, įvertinant pagamintos produkcijos vidurkį trijų darbo dienų laikotarpiu iki sutrikimo;

15.2.2. miestui, jo daliai, gyvenvietei, gyvenamųjų namų grupei (daugiau kaip vienam daugiabučiui namui arba penkiems ir daugiau individualiems namams);

15.3. vartotojų, kai įmonėje (gamybiniame vienetė), kurioje dirba 100 ar daugiau darbuotojų, dujų tiekimo sistemų ar jų sudedamųjų dalių sutrikimai, dėl ko įmonėje (gamybiniame vienetė) ilgiau kaip 8 valandas nebuvo gaminama produkcija ar išleidžiamos produkcijos apimtis sumažėjo daugiau negu jos vidutiniškai pagaminama per tą laikotarpį, įvertinant pagamintos produkcijos vidurkį trijų darbo dienų laikotarpiu iki sutrikimo;

15.4. dujų įrenginio gedimas, jo darbo režimo sutrikimas ar kitos priežastys, dėl kurių kenksmingų medžiagų išleidimas į aplinką ilgiau negu 1 val. laikotarpiu 2 ir daugiau kartų viršijo leistiną užterštumo normą.

III. AVARIJŲ IR SUTRIKIMŲ KLASIFIKACIJA PAGAL JŲ PRIEŽASTIS

16. Avarių, sutrikimų priežastys klasifikuojamos pagal šiuos požymius:

16.1. operatyvinio personalo klaida;

16.2. neoperatyvinio personalo klaida;

16.3. įrenginių konstrukcijų defektai;

16.4. pastatų ir statinių defektai;

16.5. remonto darbų defektai;

- 16.6. įrenginių susidėvėjimas, medžiagų savybių pakitimas (struktūriniai pakitimai, valkšnumas, nuovargis, senėjimas ir pan.);
- 16.7. nepakankama normatyvinių dokumentų kokybė;
- 16.8. gamybos instrukcijų ir kitų norminių dokumentų reikalavimų nevykdymas eksploatuojant įrenginius;
- 16.9. norminių dokumentų skaičiuotėse nenumatytų procesų atsiradimas, viršnorminiai komutaciniai ir atmosferiniai viršįtampiai, sudėtingi trumpieji jungimai, vienkartinis sutapimas keleto avarinių procesų ir įrenginių sutrikimų;
- 16.10. įrenginių projektavimo, konstravimo klaidos, gamybos defektai;
- 16.11. statybos, montavimo defektai;
- 16.12. stichinių reiškinių poveikis;
- 16.13. linijų pažeidimas dėl medžių virtimo;
- 16.14. pašalinių asmenų ar organizacijų poveikis;
- 16.15. įrenginių išjungimas ar pažeidimas dėl paukščių arba gyvūnų poveikio;
- 16.16. gaisras, sproginimas;
- 16.17. neklasifikuotos priežastys;
- 16.18. nenustatytos priežastys.

IV. AVARIJŲ IR SUTRIKIMŲ TYRIMO APIMTIS

- 17. Tiriant avarijas, sutrikimus turi būti išnagrinėta ir įvertinta:
 - 17.1. personalo veiksmai;
 - 17.2. energetikos įrenginių būklė, ar šie įrenginiai buvo eksploatuojami pagal galiojančias taisykles, reglamentus, standartus, normas, instrukcijas, nurodymus;
 - 17.3. ar kokybiškai ir laiku įrenginiai buvo suremontuoti, profilaktiškai patikrinti ir apžiūrėti;
 - 17.4. įrenginių ir konstrukcijų projektavimo, gamybos, statybos, montavimo ir derinimo darbų atlikimo kokybė;
 - 17.5. ar stichinių reiškinių parametrai (apšalo storis, vėjo greitis ir t. t.) neviršijo įrenginių projektinių ar norminių dydžių;
 - 17.6. relinės ir technologinės apsaugos, visų rūšių automatikos, ryšių, teleinformacijos ir televaldymo įrenginių darbas įvykio metu ir po įvykio;
 - 17.7. ar laiku buvo imtasi priemonių, skirtų padidinti įrenginių patikimumą, avarijos ar sutrikimo židiniams ir įrenginio defektams pašalinti.
- 18. Tyrimo metu turi būti nustatytos ir aprašytos avarijos, sutrikimo atsiradimo priežastys ir gedimo išplitimas bei jų priežastys. Informacijos, būtinos gauti tyrimo metu, apimtis detaliau pateikta tyrimo akto formoje (žr. priedą).

V. AVARIJŲ IR SUTRIKIMŲ TYRIMAS

- 19. Avariją, sutrikimą tiria energetikos įrenginio savininko, valdytojo arba eksploatuojančios pagal sutartį organizacijos, kurių energetikos įrenginyje įvyko avarija, įsakymu (nurodymu) sudaryta komisija (ne mažiau kaip iš 3 asmenų, tarp jų – komisijos pirmininkas). Į komisijos sudėtį įtraukiami valdytojo (įrenginio savininko) atstovai, pagal savo kompetenciją kitų Vyriausybės įgaliotų priežiūros institucijų atstovai. Energetikos valstybinės inspekcijos atstovo dalyvavimas būtinas ir jis tampa komisijos pirmininko pavaduotoju. Ypatingais atvejais – avarijai įvykus valstybinės svarbos objektuose, esant labai dideliems materialiniams nuostoliams, Energetikos valstybinės inspekcijos siūlymu komisiją avarijoms tirti sudaro Lietuvos Respublikos ūkio ministerija.
- 20. Energetikos valstybinė inspekcija gali inicijuoti energetikos įrenginių sutrikimų, kurių požymiai neaprašyti šių Nuostatų II skyriuje, tyrimą, jeigu šie sutrikimai sukėlė žiniasklaidos, visuomenės rezonansą.

Jeigu sutrikimo priežastys susijusios su buitinių dujinių prietaisų naudojimu gyvenamuosiuose namuose ar jų priklausiniuose, komisiją šiems įvykiams tirti vietos savivaldos institucijos arba vartotojo prašymu sudaro Energetikos valstybinė inspekcija. Į komisijos sudėtį įtraukiami vietos savivaldos institucijos, įrenginius eksploatuojančių organizacijų atstovai, Energetikos valstybinė inspekcija, kitų Vyriausybės įgaliotų priežiūros institucijų atstovai.

21. Avarijos, sutrikimai, kurių priežastimi buvo eksploatavimo trūkumai, projektavimo, gamybos, statybos, montavimo ir remonto darbų defektai, tiriami dalyvaujant atitinkamiems specialistams, taip pat būtina pakviesti suinteresuotų institucijų atstovus. Jeigu šio reikalavimo dėl objektyvių priežasčių įvykdyti negalima, specialistų atstovavimą nustato Energetikos valstybinė inspekcija.

22. Avarijų ir sutrikimų tyrimas pradedamas nedelsiant ir užbaigiamas per 15 dienų. Tyrimo laikas gali būti pratęstas komisijos pirmininko prašymu. Sprendimą pratęsti tyrimą priima Energetikos valstybinė inspekcija.

23. Pažeistas įrenginys atidaromas, išardomas tik leidus tyrimo komisijos pirmininkui ir dalyvaujant komisijos nariams. Nustatytu laiku neatvykus komisijos nariams, komisijos pirmininkas gali ne ilgiau kaip 3 paroms atidėti įrenginio išardymą.

24. Tiriant avarijas ir sutrikimus turi būti užtikrintas juridinis faktų įforminimas. Tam tikslui įrenginio savininkas (valdytojas) privalo:

24.1. išsaugoti po avarijos susidariusią padėtį, nufotografuoti arba aprašyti pažeistą įrenginį;

24.2. išsaugoti ir pateikti komisijai registruojančių prietaisų įrašus, diagramas, operatyvinio personalo pokalbių magnetofoninius įrašus, kitus avarijos, sutrikimo daiktinius įrodymus;

24.3. pateikti struktūrinių padalinių vadovų, įrenginius eksploatuojančio personalo, asmenų, atsakingų už įrenginio priežiūrą ir eksploatavimą, kitų asmenų, mačiusių avariją ar sutrikimą, raštiškus paaiškinimus;

24.4. pateikti apsaugų, automatikos, signalinių relių padėčių aprašymus.

25. Visus dokumentus ir aprašymus savo parašu patvirtina įrenginio savininkas (valdytojas) arba jo įgaliotas asmuo.

26. Komisijai tiriant avariją ar sutrikimą energetikos įrenginio savininkas (valdytojas) privalo:

26.1. atlikti būtinus techninius skaičiavimus, laboratorinius tyrimus, bandymus pagal komisijos reikalavimus;

26.2. komisijos pageidavimu pakviesti kitų žinybų ekspertus ir specialistus;

26.3. apskaičiuoti materialinius (finansinius) nuostolius.

27. Elektros energijos kiekis, nepatiktas vartotojams, nustatomas pagal Elektros energijos tiekimo ir vartojimo taisyklės, šilumos energijos – pagal Šilumos energijos tiekimo ir vartojimo taisyklės, dujų – pagal Gamtinių dujų tiekimo, transportavimo ir vartojimo taisyklės.

28. Nepagamintas elektros, šilumos energijos kiekis nustatomas pagal elektrinės, katilinės darbo galios sumažėjimą per generuojančio galingumo priverstinės prastovos laiką.

29. Produkcijos, nepagamintos dėl avarijos ar sutrikimo, kiekis nustatomas įvertinant prastovos laiką ir gamybos apimtį trijų darbo dienų laikotarpiu iki avarijos, sutrikimo.

30. Ištyrus avariją arba sutrikimą, surašomas aktas pagal pateiktą formą (1 priedas). Būtina atsakyti į visus akto formoje nurodytus klausimus.

31. Surašomi du avarijos ar sutrikimo tyrimo akto egzemplioriai. Vieną egzempliorių savininkas (valdytojas), kurio įrenginyje įvyko avarija, sutrikimas, pasilieka sau, kitą per tris dienas po akto pasirašymo privalo įteikti Energetikos valstybinei inspekcijai (teritoriniam jos skyriui). Komisijos nariams jų pageidavimu išduodami akto nuorašai.

Prie akto pridedami dokumentai, kuriais remiantis padarytos komisijos išvados.

32. Tyrimas laikomas baigtu, kai tyrimo aktą pasirašo visi komisijos nariai. Komisijos nariui nesutikus su tyrimo išvadomis, jo atskiroji nuomonė rašoma po parašais arba atskirame priede.

33. Jei Energetikos valstybinė inspekcija nustato, kad avarija ar sutrikimas ne iki galo ištirti, jos vadovas turi teisę pareikalauti avarijos ar sutrikimo tyrimo rezultatų patikslinimo arba pakartotinio tyrimo. Patikslinimus atlikti pavedama tai pačiai komisijai, o pakartotiniam tyrimui sudaroma nauja komisija.

VI. AVARIJŲ IR SUTRIKIMŲ APSKAITA

34. Avarijų ir sutrikimų apskaitą tvarko Energetikos valstybinė inspekcija, energetikos įrenginių savininkai (valdytojai), o gyvenamuosiuose namuose – energetikos įrenginius eksploatuojanti organizacija.

35. Visus kitus sutrikimus, įvykusius energetikos įrenginiuose ir neaprašytus šių Nuostatų II skyriuje, tiria, analizuoja ir tvarko jų apskaitą įrenginių savininkai (valdytojai), o gyvenamuosiuose namuose – energetikos įrenginius eksploatuojanti organizacija savo nustatyta tvarka. Energetikos įmonės šią tvarką sudaro iki 2002 m. balandžio 1 d.

36. Avarijų, sutrikimų statistika, priežastys, aplinkybės periodiškai skelbiamos Energetikos valstybinės inspekcijos leidinyje „Energetikos priežiūra“.

AVARIJOS IR SUTRIKIMO TYRIMO AKTAS

200m.Nr.

Įmonės, įstaigos,
organizacijos pavadinimas_____
Miestas

Dėl avarijos, sutrikimo tyrimo

Komisija:
(sudėtis, nurodant jos sudarymo pagrindą)_____
(vardas, pavardė, pareigos)_____
(vardas, pavardė, pareigos)_____
(vardas, pavardė, pareigos)

1. Objekto, kuriame įvyko avarija, sutrikimas, pavadinimas ir balansinė priklausomybė. Energetikos įrenginio (katilo, turbinos, generatoriaus arba kt. įrenginio), kuriame ar jo zonoje įvyko arba išplito avarija ar sutrikimas, techninė charakteristika, montavimo metai, remonto, paskutinio techninio patikrinimo ar apžiūros datos.

2. Įvykusios avarijos, sutrikimo data ir laikas.

3. Įvykio požymis (avarija ar sutrikimas) ir klasifikacija pagal šių Nuostatų II skyrių.

4. Nepagamintos elektros, šilumos energijos kiekis (MWh).

5. Nepatiektos elektros, šilumos energijos (MWh), dujų (tūkst. m³) kiekis.

6. Energetikos įrenginio darbo režimas, jo techninė būklė, pagrindiniai parametrai iki avarijos, sutrikimo, taip pat buvę nukrypimai ir operatyvinio personalo klaidos, kurios turėjo arba galėjo turėti įtakos avarijos ar sutrikimo atsiradimui.

7. Avarijos, sutrikimo atsiradimo, plėtojimosi ir likvidavimo chronologinis aprašymas, priežastčių ir pasekmių tarpusavio ryšys.

8. Asmenys, pažeidę norminių aktų reikalavimus, ir priežastys, dėl kurių įvyko avarija, sutrikimas.

9. Avarijos, sutrikimo klasifikacija pagal jų priežastis, nurodant šių Nuostatų III skyriaus atitinkamus punktus.

10. Avarijos, sutrikimo lokalizavimo data ir laikas.

11. Avarijos, sutrikimo pasekmės: energetikos įrenginio, jo elemento sugadinimo aprašymas. Sugadintų mazgų, įrenginių (atskirai nurodant įrenginius, kurių valstybinę priežiūrą atlieka Technikos priežiūros tarnyba) sugadinimo pobūdis.

12. Įrenginiams remontuoti sugaištas ar planuojamas laikas.

13. Materialinių nuostolių, patirtų dėl avarijos, sutrikimo, skaičiavimas.

14. Numatomos priemonės panašiams įvykiams išvengti, nurodant vykdytojus ir įvykdymo terminus.

15. Priedamų prie akto dokumentų sąrašas.

Komisijos pirmininkas

(parašas)_____
(vardas, pavardė)

Pirmininko pavaduotojas

(parašas)_____
(vardas, pavardė)

Nariai

(parašas)_____
(vardas, pavardė)

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [251](#), 2002-07-11, Žin., 2002, Nr. 73-3132 (2002-07-19); Žin., 2002, Nr. 87-0 (2002-09-06), i. k. 1022020ISAK00000251

Dėl ūkio ministro 2001 m. gruodžio 18 d. įsakymo Nr. 380 "Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo" pakeitimo